

Heini Isoherranen

Avoimet varhaiskasvatuspalvelut työntekijöiden näkökulmasta

Opinnäytetyö

Kevät 2016

SeAMK Sosiaali- ja terveysala

Sosionomi (AMK) Tutkinto-ohjelma

SeAMK

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU
SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU

Opinnäytetyön tiivistelmä

Koulutusyksikkö: Sosiaali- ja terveysala

Tutkinto-ohjelma: Sosionomi (AMK)

Suuntautumisvaihtoehto:

Tekijä: Heini Isoherranen

Työn nimi: Avoimet varhaiskasvatuspalvelut työntekijöiden näkökulmasta

Ohjaaja: Helena Järvi

Vuosi: 2016

Sivumäärä:

Liitteiden lukumäärä:

Opinnäytetyöni käsittelee kuntien järjestämiä avoimia varhaiskasvatuspalveluita. Työni tavoitteena on selvittää, mitä avoimet varhaiskasvatuspalvelut antavat lapsiperheille työntekijöiden mielestä sekä minkälainen merkitys avoimilla varhaiskasvatuspalveluilla on työntekijöiden näkökulmasta. Tarkoituksena on tuoda paremmin esille kuntien järjestämiä avoimia varhaiskasvatuspalveluita ja niiden tarpeellisuutta lapsiperheille.

Opinnäytetyöni teoriaosuus muodostuu alle kouluikäisen lapsen hyvästä kasvuympäristöstä, varhaiskasvatuksen ja avoimen varhaiskasvatuksen käsitteiden avaamisesta. Lisäksi työssäni tarkastellaan alle kouluikäisen lapsen kehityksen tukemista avoimissa varhaiskasvatuspalveluissa sekä vanhemmuuden tukemista avoimissa varhaiskasvatuspalveluissa.

Tutkimukseni on laadullinen eli kvalitatiivinen. Tutkimusmenetelmänä hyödynnetään teemahaastattelua. Tutkimuksessani haastatellaan yhteensä kahdeksaa avoimien varhaiskasvatuspalveluiden työntekijää. Haastattelut toteutetaan yksilö- ja parihaastatteluina. Haastatteluaineisto analysoidaan teemoittelemalla.

Tutkimustulosten mukaan avoimet varhaiskasvatuspalvelut antavat lapsille erilaisia virikkeitä ja ikäistänsä seuraa. Lasten taidot, kuten sosiaaliset taidot, leikkitaidot ja ryhmässä toimimisen taidot kehittyvät ja he oppivat uusia asioita käydessään avoimissa varhaiskasvatuspalveluissa. Lasten vanhemmille palvelut antavat hengähdystauon ja voimaa arkeen. Aikuinen-lapsiryhmät tuovat vanhemmille mahdollisuuden vertaistukeen. Työntekijät näkevät, että palvelut ovat merkityksellisiä lapsiperheille. Lapset saavat suunnitelmallista ja tavoitteellista toimintaa ammattilaisten järjestämänä. Vaikka toiminta on samankaltaista kuin päiväkodeissa, lapsi viettää avoimissa varhaiskasvatuspalveluissa huomattavasti vähemmän aikaa. Näin lapselle jää enemmän aikaa olla yhdessä perheen kanssa. Palveluiden kautta lapsi ohjautuu myös helpommin tarvittaessa muiden palveluiden piiriin.

Jatkotutkimusaiheena voidaan selvittää lasten kokemuksia ja ajatuksia avoimista varhaiskasvatuspalveluista.

Avainsanat: Avoin varhaiskasvatus, varhaiskasvatus, lapsen kehitys, vanhemmuus

SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Thesis abstract

Faculty: School of Health Care and Social Work

Degree programme: Degree Program in Social Services

Specialisation: Bachelor of Social Services

Author/s: Heini Isoherranen

Title of thesis: Open Early Childhood Education Services from the Perspective of Employees

Supervisor(s): Helena Järvi

Year: 2016

Number of pages:

Number of appendices:

This thesis addresses open services in early childhood education by the municipalities. The aim of this thesis is to study how open services in early childhood education benefit families with children and what significance and value these services bring from the perspective of the service providers. The objective of this study is to shed light on open early childhood education and their necessity for families with children.

The theoretical framework of this study consists of defining the notions of the good growing environment of under school age children, early childhood education and open early childhood education. In addition, this study reviews the both parents and under school age children receive in the form of open services in early childhood education.

This study is a qualitative research. The theme interview was utilized as a research method in this thesis. Eight open early childhood education employees where interviewed. The interviews were carried out both individually and in some cases in pairs. The interview data was analyzed according to themes.

The research-based results indicated that open early childhood education services provide children various stimuli and same-age company. Children's skills, such as their social skills, and group functioning skills develop and children learn new skills in open early childhood education services. These services also benefit parents by giving them the possibility for pastime and energy for everyday life. In addition adult-child groups enable parents to receive peer-support. Employees acknowledge that such services are significant for families with children. Children receive systematic and goal-oriented care by trained professionals. Although the activities in open services in early childhood education are similar as daycare centers, the child spends significantly less time among these services. As a result, the child gets to spend more time with its family. These services also act as a portal, since through open early childhood education services the child gets directed to other services with greater ease if necessary.

Keywords: open early childhood education, early childhood education, support of children's development, seniority.

SISÄLTÖ

Opinnäytetyön tiivistelmä.....	2
Thesis abstract.....	3
SISÄLTÖ.....	4
1 JOHDANTO.....	6
2 TAUSTAA JA TUTKIMUSKYSYMYKSET.....	7
2.1 Aiheen perustelut.....	7
2.2 Opinnäytetyön tavoitteet.....	8
2.3 Aikaisemmat tutkimukset.....	9
3 MISSÄ LAPSEN PAIKKA ON?.....	11
4 VARHAISKASVATUS.....	15
5 AVOIMET VARHAISKASVATUSPALVELUT.....	17
5.1 Määritelmä.....	17
5.2 Historiaa.....	18
5.3 Nykytilaa.....	20
5.4 Seinäjoen kaupungin avoimet varhaiskasvatuspalvelut.....	20
6 LAPSEN KEHITYKSEN TUKEMINEN AVOIMISSA VARHAISKASVATUSPALVELUISSA.....	22
6.1 Sosiaalisten taitojen kehitys.....	22
6.1.1 Vertaissuhteet.....	24
6.1.2 Leikki lapsen kehittäjänä.....	27
6.2 Kognitiivisten taitojen kehitys.....	28
6.3 Motoristen taitojen kehitys.....	29
7 VANHEMMUUDEN TUKEMINEN AVOIMISSA VARHAISKASVATUSPALVELUISSA.....	31
7.1 Vanhemmuus.....	31
7.2 Sosiaalinen tuki.....	33
7.3 Kasvatuskumppanuus.....	34
8 TUTKIMUKSEN SUORITTAMINEN.....	36
8.1 Tutkimusmenetelmä.....	36

8.2 Tutkimuksen kulku ja aineiston hankinta	39
8.3 Aineiston purkaminen ja analysointi	40
8.4 Tutkimuksen etiikka ja luotettavuus.....	42
9 TUTKIMUSTULOKSET	45
9.1 Taustatiedot	45
9.2 Työssä innostavat ja tärkeät tekijät	45
9.3 Toiminta	46
9.4 Toiminnan merkitys	47
9.5 Lapsi ja toiminta	48
9.6 Perheet	50
9.7 Yhteistyö	51
9.8 Huolenaiheet.....	52
9.9 Tulevaisuus.....	54
10TULOSTEN YHTEENVETOA JA TARKASTELUA.....	55
11 POHDINTA	60
LÄHTEET	62
LIITTEET	68

1 JOHDANTO

Iso osa suomalaisista lapsiperheistä käyttää kokopäiväisiä tai osa-aikaisia varhaiskasvatuspalveluita, joihin heillä on subjektiivinen oikeus. Tätä oikeutta on kuitenkin päätetty rajoittaa 20 tuntiin, jos vanhemmat eivät ole työelämässä tai opiskele päätoimisesti (Nieminen 15.12.2015). Avoimet varhaiskasvatuspalvelut on suunnattu niille lapsille, jotka eivät käytä muita varhaiskasvatuspalveluita. Keltikangas-Järvisen (2012, 182, 184) mukaan lapset eivät tarvitse päivähoitoa alle kolmivuotiaana vaan usein päivähoitoa tarvitsevat vanhemmat, koska he eivät voi olla työelämästä kovin pitkään pois. Alila ja Kronqvistin (2008, 32) mukaan hyvällä varhaiskasvatuksella voidaan edistää lapsen hyvinvointia, kasvua, monipuolista kehitystä sekä oppimista. Heidän mielestään varhaiskasvatuksella voidaan myös suojata lasta kasvuympäristön riskitekijöiltä. Kuntien järjestämät avoimet varhaiskasvatuspalvelut tarjoavat lapsiperheille suunnitelmallista ja tavoitteellista toimintaa (Avoimet palvelut [Viitattu 4.2.2016]). Kuitenkin niin, että lapsi saa viettää isoimman osan ajastaan perheensä kanssa.

Avoimien varhaiskasvatuspalveluiden tavoitteena on antaa alle kouluikäisille lapsille erilaisia toimintamahdollisuuksia ja lasten vanhemmille tukea (Fräkkilä, Kahiluoto & Kivistö 2006, 15). Palveluiden tarjoaminen riippuu kunnasta ja tarpeesta. Näitä palveluita voivat olla erilaiset leikkitoiminnot, kerhot, avoimet päiväkodit sekä leikkikenttätoiminta. (Alila & Portell 2008, 12) Alilan ja Kronqvist (2008, 39) on sitä mieltä, että monimuotoiset palvelut tulevat korvaamaan kokopäivähoidon tarvetta. Heidän mukaan avoimilla palveluilla voidaan joustavammin vastata perheiden tarpeisiin.

Tämän työn tarkoitus on käsitellä kuntien järjestämiä avoimia varhaiskasvatuspalveluita. Haluan työlläni selvittää näiden palveluiden olemassa olon tärkeyttä ja mitä palvelut voivat antaa lapsiperheille. Työn tutkimusosuus on tehty haastattelemalla avoimien varhaiskasvatuspalveluiden työntekijöitä Seinäjoelta. Valitsin työntekijät tutkimuskohteeksi, koska he ovat alan ammattilaisia ja työtään tehdessä havainneet ja kuulleet palveluiden hyödyllisyydestä.

2 TAUSTAA JA TUTKIMUSKYSYMYKSET

Tässä luvussa perustelen opinnäytetyön aiheeni ja kerron tarkemmin opinnäytetyön tavoitteista sekä tutkimuskysymyksistä. Lisäksi tarkastelen kolmea aikaisempaa tutkimusta liittyen avoimiin varhaiskasvatuspalveluihin.

2.1 Aiheen perustelut

Idea opinnäytetyön aiheeseen syntyi tutustumiskäynnillä kahdessa hieman erilaisessa kunnan järjestämässä avoimessa varhaiskasvatuspalvelussa Seinäjoella. Kiinnostuin näistä palveluista, koska lapset saivat kasvaa kotona perheensä kanssa ja osallistua kuitenkin pienen hetken toimintaan, jonka taustalla on varhaiskasvatuksen suunnitelmallisuus ja tavoitteellisuus. Työntekijät olivat täynnä työntoa ja saivat minut vakuuttuneeksi jo näillä tutustumiskerroilla palveluiden merkittävyydestä. Aihe kiinnostaa minua myös siksi, että haluan tulevaisuudessa työskennellä lasten ja perheiden kanssa.

Aihe on ajankohtainen ja tärkeä, koska monissa kaupungeissa kuten Seinäjoella-kin avoimia varhaiskasvatuspalveluita on kehitetty ja lisätty paljon. Varhaiskasvatus vuoteen 2020-julkaisussa tuodaan esiin, että varhaiskasvatuspalveluita tulisi kehittää joustavammaksi ja monimuotoisemmaksi sekä paremmin vastaamaan perheiden tarpeita. Julkaisussa puhutaan myös avointen varhaiskasvatuspalveluiden kehittämisestä. (Alila & Kronqvist 2008, 67.) Uusi sosiaalihuoltolaki (1301/2014) painottaa lapsen etua ja vanhemmuuden tukemista. Lain mukaan sosiaalipalveluita tulisi järjestää siinä laajuudessa kuin niitä lapset ja perheet tarvitsevat, lapsen terveyden ja kehityksen turvaamiseksi. 2 luvun 10 § mukaan lapsiperheille suunnatuilla palveluilla tulee tukea lasten vanhempia ja huoltajia heidän kasvatustyössään. Lisäksi lapsiperheille suunnattuja palveluita kehittäessä tulisi huomioida lasten tarpeet ja toiveet. Varhaiskasvatuslaissa (19.1.1973/36) 1 § tuodaan esiin, että varhaiskasvatusta voidaan järjestää myös muuna varhaiskasvatuksena. Muuta varhaiskasvatusta voi olla avoin varhaiskasvatus eri muodoissaan (Alila & Kronqvist 2008, 29).

Peruspalvelut, jotka ovat riittäviä ja sopivia perheille, edistävät perheiden hyvinvointia ja terveyttä (Helminen 2006, 29). Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen tuottaman tutkimuksen mukaan vanhemmat ovat olleet tyytyväisiä käyttämiinsä avoimiin varhaiskasvatuspalveluihin (Perälä ym. 2011, 50). Tilastojen mukaan leikki-toiminnassa käyvien lasten lukumäärä on noussut (Tilasto- ja indikaattoripankki [Viitattu 12.4.2016]).

Aihe on tärkeä myös siksi, ettei siitä ole paljon aikaisempia tutkimuksia. Löysin aiheesta vain kolme yliopistotasosta tutkimusta. Opinnäytetöitä aiheesta kyllä löytyi, mutta niistäkin suurimmassa osassa tutkimuksen kohteena olivat vanhemmat ja avoin päiväkotitoiminta. Tästä syystä suuntasin oman tutkimukseni yleisesti avoimiin varhaiskasvatuspalveluihin ja niiden työntekijöihin. He ovat alansa ammattilaisia, joilla on hyvää ja arvokasta tietoa tekemästensä työstä.

Aihe on tärkeä Sosionomin (AMK) kannalta, joka tulee työskentelemään lapsiperheiden kanssa. Sosionomin (AMK) on hyvä tietää lapsiperheille suunnatuista erilaisista palveluista. Ennaltaehkäisevä työ on tärkeää ja kannattavaa. Avoimet varhaiskasvatuspalvelut voidaan katsoa ennaltaehkäiseväksi toiminnaksi. Sosionomi (AMK) voi myös tulevaisuudessa työskennellä avoimissa varhaiskasvatuspalveluissa.

2.2 Opinnäytetyön tavoitteet ja tutkimuskysymykset

Opinnäytetyön tavoitteena on tuottaa tietoa kunnan avoimista varhaiskasvatuspalveluista. Haluan työlläni selvittää palveluiden hyödyllisyyttä ja tuoda esiin niiden tarpeellisuutta lapsiperheille. Tavoitteena on tuoda myös esiin vaihtoehto kokopäivähoidolle. Tutkimuskysymykseni ovat: *mitä avoimet varhaiskasvatuspalvelut pystyvät tarjoamaan lapsiperheille työntekijöiden mielestä sekä minkälainen merkitys avoimilla varhaiskasvatuspalveluilla on työntekijöiden näkökulmasta.*

2.3 Aikaisemmat tutkimukset

Opinnäytetyöni aiheesta en löytänyt aikaisempia samankaltaisia tutkimuksia. Löysin kuitenkin tutkimuksia, jotka ovat lähellä aihettani. Esittelen näistä kolme erilaista tutkimusta.

Koskelan ja Pusan Pro Gradu - tutkimuksessa tutkittiin Rovaniemen avoimen päiväkodin merkitystä lapsiperheille. Tutkimusaineiston he keräsivät avoimen päiväkodin kävijöiltä. Tutkimuksen päätulokset olivat, että Rovaniemen avoin päiväkoti antaa lapsiperheille vertaistukea ja mahdollisuuden sosiaaliseen kanssakäymiseen sekä mielekästä ja vaihtelevaa tekemistä arkeen. Lapset saavat samanikäistä seuraa ja oppivat uusia asioita, näistä mainittiin erityisesti sosiaalisten ja vuorovaikutustaitojen oppiminen. Tuloksista kävi ilmi myös, että avoin päiväkoti auttaa perheitä jaksamaan arjessa paremmin ja mahdollistaa vanhemmille helposti saatavaa asiantuntija- ja ammatillista tukea. (Koskela & Pusa 2014, 2, 65.)

Lankin opinnäytetyössä tutkittiin avoimen varhaiskasvatuksen merkitystä varhaiskasvatuksessa. Opinnäytetyöntekijä toteutti tutkimuksen työntekijöille. Tutkimustuloksien perusteella avoin varhaiskasvatus on tärkeä osa varhaiskasvatusta. Avoin varhaiskasvatuspalvelut mahdollistavat lapsiperheille muiden samassa tilanteessa olevien perheiden tapaamisen ja yhteisen ajanvieton omien lasten kanssa. Lapsi saa toiminnassa leikkiä, virikkeitä ja iloa sekä oppia uusia asioita. Lapsella kehittyy toiminnassa käymisen myötä sosiaaliset taidot ja vuorovaikutustaidot. Lapsi saa toiminnasta myös kavereita. Avoin varhaiskasvatus nähtiin ennaltaehkäisevänä työnä, paikkana mistä voi saada palveluohjausta sekä tarvittaessa kannustusta, tukea ja ohjausta lapsen kasvatukseen. Lankin tutkimuksen myötä nousi esiin, että avoimeen varhaiskasvatukseen toivottaisiin lisää koulutusta ja resursseja. Avoimen varhaiskasvatuksen työntekijät toivovat, että myös muut ihmiset näkisivät avoimen varhaiskasvatuksen tärkeyden. (Lanki 2014, 2.)

Pohjoisahon opinnäytetyössä tutkittiin lasten vanhempien ja työntekijöiden ajatuksia Majjalan kerhon toiminnasta ja sen kehittämisestä sekä avointen varhaiskasvatuspalveluiden käyttöä. Tulosten mukaan kerho antaa vanhemmille hengähdystauon ja omaa aikaa. Lapsille toiminta antaa monipuolista toimintaa sekä sosiaalisia suhteita. Perheet olivat tyytyväisiä kerhon toimintaan. Osa perheistä käytti ker-

hon lisäksi aktiivisesti myös muita alueen avoimia varhaiskasvatuspalveluita. (Pohjoisaho 2011, 2.)

3 MISSÄ LAPSEN PAIKKA ON?

Onko lapsen paikka kotona vai päivähoidossa? Aihe herättää yhteiskunnassa paljon keskustelua. Asiaa voidaan tarkastella lapsen, lapsen edun tai perheen näkökulmasta. Nykyään yhä enemmän aihetta lähestytään aikuis- ja työelämäpainotteisesta näkökulmasta käsin. (Keltikangas-Järvinen 2012, 182.) Tällä hetkellä keskustelu on vilkasta liittyen lapsen päivähoito-oikeuteen. Eduskunta on päättänyt rajata lapsen subjektiivista päivähoito-oikeutta 20 tuntiin, jos vanhemmat eivät ole työelämässä tai opiskele päätoimisesti. Rajaus astuu voimaan 1.8.2016. Kunnat saavat kuitenkin itse päättää rajoittavatko oikeutta. (Nieminen 15.12.2015.)

Määttä ja Rantala (2010, 53, 73) ovat sitä mieltä, että lapsen ensimmäinen ja ensisijainen kasvuympäristö on koti. He korostavat, että lapsen kehityksen kannalta perheen arjen rutiinit ja rituaalit ovat merkityksellisiä. Rusanen (2011, 251) ja Keltikangas-Järvinen (2012, 182) ovat kummatkin sitä mieltä, että lapsen olisi hyvä olla ainakin ensimmäisenä vuotenaan omien vanhempiansa tai ainakin heistä toisen kanssa. Rusanen painottaa, että lapsi on kovasti riippuvainen ensisijaisesta kiintymyksen kohteestaan eli usein äidistään etenkin ensimmäisten vuosiansa aikana. Lasta ja äitiä ei saisi pitää erillään toisistaan kokonaisia päiviä. Olisi tärkeää, että lapsi saisi rakentaa rauhassa kiintymyssuhdetta äitiinsä. (Rusanen 2011, 251.) Keltikangas-Järvinen tuo esiin, että lapsen kehitys tarvitsee ensimmäisenä ikävuotena katkeamatonta suhdetta vähintään toiseen vanhempaansa. Ammattilaisen antama hoiva ei ole tässä iässä samanarvoinen kuin lapsen suhde vanhempiinsa. (Keltikangas-Järvinen 2012, 182.)

Ensimmäisinä elinvuosinaan lapsi tarvitsee paljon aikuisen emotionaalista läsnäoloa, joka onnistuu parhaiten kotona. Vanhemmat pystyvät opettamaan lapselle varhaisen vuorovaikutuksen avulla aggressioiden säätelyä. Aikuisen on tärkeä olla läsnä ja auttaa lasta tunteiden säätelyssä, koska lapsi ei pysty siihen vielä itse. Isoissa päiväkotiryhmissä on haasteellista auttaa lasta yksilöllisissä tunteiden säätelyissä. Lapsen kieli, muisti ja älykyys kehittyvät nopeammin, mikäli lapsella on aikuinen lähellä, joka huomaa lapsen yksilölliset signaalit ja osaa vastata niihin oikein ja oikeaan aikaan. Lapsi saavuttaa noin puolentoista vuoden iässä kehitystason, jolloin tulee mahdolliseksi mielikuvan rakentaminen sekä ylläpitäminen.

Mielikuva tarvitsee kuitenkin vahvistamista. Pitkät erot kiintymyssuhteen kohteesta voivat horjuttaa mielikuvaa. Keskeinen havainto kiintymyssuhteiden vakiintumisessa on se, että lapsi ymmärtää, etteivät ihmiset katoa kokonaan vaikka eivät ole näkyvissä. Alle kaksivuotiaalle lapselle kokonainen päivä on pitkä ero. (Keltikangas-Järvinen 2012, 32–34, 183–184.)

Ensimmäisen ikävuoden jälkeenkin lapsen suotuisin kehitys on helpompi turvata kotona kuin päiväkodissa, koska lapsen kehitys on edelleen kovasti sidoksissa emotionaalisiin kiintymyssuhteisiin (Keltikangas-Järvinen 2012, 182). Kinnunen (2003, 49) on myös sitä mieltä, että alle kolmivuotiaan lapsen luonnollisin hoitopaikka on oma koti tai ainakin sellainen ympäristö, joka on kodinomainen ja missä muut lapset ovat sen ikäisiä mitä ne voisivat perheessä normaalisti olla. Hän perustelee näkökantaansa kehityspsykologisella tiedolla, joka vahvistaa lapsen hoitajaksi oman vanhemman ja luonnollisimmaksi hoitopaikaksi oman kodin. Hän painottaa, että lapsen ensimmäiset vuodet ovat tärkeitä koko elämän kannalta. Pulkkinen (2002, 155–157) tuo esiin, että perheenjäsenten keskinäisten siteiden vahvistuminen vaatii yhteistä aikaa. Lisäksi kotona vietetty aika mahdollistaa lapsen ja hänen vanhempansa sekä mahdollisesti uuden sisaruksen siteiden vahvistumisen. Tutkimukset lapsen kehityksestä antavat myös arvostusta kotihoidolle.

Rusasen (2011, 251) mukaan lapsi alkaa olla riittävän vahva kolmannen ikävuoden loppupuolella olemaan erossa äidistään. Keltikangas-Järvisen (2012,182) mielestä lapsi ei kuitenkaan tarvitse alle kolmivuotiaana päivähoitoa - tutkimuksien mukaan siitä ei ole hänelle mitään kehityksellistä hyötyä. Etenkään silloin, jos lapsi vielä syö tuttia ja istuu rattaissa. Lapsen ensimmäisen ikävuoden jälkeen kodin ulkopuolinen hoito pystytään kyllä järjestämään niin, että se tukee lapsen kehitystä. Tutkimuksien mukaan lapselle edullisin paikka on koti, kolmen ensimmäisen ikävuoden aikana. Usein päivähoitoa tarvitsevat vanhemmat, koska töistä ei voida olla liian kauaa poissa taloudellisista ja muista syistä. Lapsesta ei kasva häiriintynyt, jos hänet viedään päiväkotiin, mutta ei hän jää myöskään vaille mitään oleellista kasvaessaan kotona. (Keltikangas-Järvinen 2012, 183–185.)

Kotona kasvavalla lapsella on mahdollisuuksia kokea päiväkodissa olevia lapsia enemmän oikean elämän lainalaisuuksia sekä kodin ulkopuolista elämää esimerkiksi kaupan käynnin yhteydessä. Lapset, jotka ovat päiväkodissa, viettävät siellä

suurimman osan valveillaoloajastaan. Lasten tärkeät miksi-kysymykset saavat paremmin vastauksia kotona, kun vanhemmilla on aikaa käsitellä näitä asioita lapsen kanssa. Kotona lapsen ei tarvitse kilpailla aikuisen huomiosta. Kahdenkeskinen vuorovaikutus edistää paljon lapsen kehitystä, kuten puheen oppimista. Lapsi oppii puhumaan aikuisen avulla. (Keltikangas-Järvinen 2012, 185–188.)

Tutkimusten mukaan päivähoidon riskitekijöitä ovat lapsen liian pieni ikä hoidon alkaessa, liian pitkät hoitopäivät, ryhmien liian suuri koko sekä hoitajien vaihtuvuus tai epäpätevyys (Kanninen & Sigfrids 2012, 55; Keltikangas-Järvinen 2012, 133). Suomalainen tutkimus osoittaa kuitenkin myös, että päivähoito voi suojata lapsen kehitystä, jos hoito on laadultaan hyvää ja lapsella on hyvä suhde häntä hoitavaan hoitajaan (Määttä & Rantala 2010, 21; Hujala & Turja 2011, 25). Oleellista on myös, että lapsen vanhemmat ovat tyytyväisiä päivähoitoon ja hoitosuhde on katkeamaton. Merkitystä on myös henkilökunnan koulutuksella. (Määttä & Rantala 2010, 21.)

Hyvällä varhaiskasvatuksella voidaan edistää lapsen hyvinvointia, kasvua, monipuolista kehitystä sekä oppimista. Tutkimusten avulla voidaan todeta, että laadukkaassa varhaiskasvatuksessa lapsella on tilaa ja aikaa omalle ajattelulle sekä mahdollisuuksia toimia luovasti. Varhaiskasvatuspalveluiden avulla voidaan suojata lapsia erilaisilta kasvuympäristön riskitekijöiltä. Näitä voivat olla esimerkiksi vanhempien päihde- ja mielenterveysongelmat, köyhyys sekä ympäristöhaitat. (Alila & Kronqvist 2008, 32.) Emeritusprofessori Jorma Sipilä on sitä mieltä, että erityisesti huono-osaiset perheet hyötyvät varhaiskasvatuksesta. Hän näkee ongelman siinä, että perheille maksetaan rahaa lapsiansa hoitamisesta kotona. Ongelman siitä tekee se, että perheet, jotka eivät pysty kasvattamaan lapsiansa ottavat myös rahan vastaan. (Lahtinen 12.9.2013.)

Suomessa alle 1-vuotiaat lapset hoidetaan pääsääntöisesti kotona kotihoidon tuen turvin. Lapsen kasvaessa päivähoitoon vieminen yleistyy. Vuonna 2013 kaksivuotiaista lapsista 52 % ja kolmivuotiaista lapsista 68 % vietiin päivähoitoon. (Opetushallitus 22.12.2015.) Tilanne pysyi melko samanlaisena vuonna 2014. Alle 1-vuotiaat lapset hoidettiin edelleen pääsääntöisesti kotona, kaksivuotiaista lapsista 53 % ja kolmivuotiaista 68 % vietiin päivähoitoon. (Säkkinen & Kuoppala 23.3.2016, 1.)

Kaikista alle kouluikäisistä lapsista noin 230 000 eli 63 % hoidettiin kunnallisissa päiväkodeissa, perhepäivähoidoissa tai yksityisissä varhaiskasvatuspalveluissa vuonna 2013 ja 2014. Näistä yli puolet oli päiväkodeissa kokopäivähoidossa. Perhepäivähoidossa olevien lasten lukumäärä on laskenut tasaisesti. 13 % lapsista vuonna 2014 hoidettiin kunnallisessa perhepäivähoidossa. (Säkkinen & Kuoppala 23.3.2016, 1-2.) Kotona tai muualla ei-tuetuissa hoitopaikoissa lapsista hoidettiin 37 % vuonna 2013 (Opetushallitus 22.12.2015). Avoimen varhaiskasvatuksen järjestämän leikkitoiminnan piirissä oli keskimäärin vuonna 2014 toimintapäivänä 21 649 lasta. Vastaavasti vuonna 2013 leikkitoiminnassa käyvien lasten lukumäärä oli keskimääräisesti 20 178 lasta. Leikkitoiminnoissa käyvien lasten lukumäärä on noussut. (Tilasto- ja indikaattoripankki [Viitattu 12.4.2016].)

Lapsiperheet, jotka hoitavat alle 3-vuotiasta lasta kotona voivat saada kansaneläkelaitokselta eli KELA:lta kotihoidon tukea. Oikeus tähän tukeen alkaa heti vanhempainrahakauden päättyttyä, kun lapsi on noin yhdeksän kuukauden ikäinen. Kotihoidon tukea voi saada myös alle 3-vuotiaan lapsen lisäksi lapsen muista sisaruksista, jotka ovat alle kouluikäisiä. (Kotihoidon tuki 30.12.2015.) Kotihoidon tukea sai 102 400 naista ja 7 600 miestä vuonna 2015. Alle 3-vuotiaista lapsista, joista ei enää makseta vanhempainpäivärahaa, oli kotihoidon tuen piirissä 47 % vuonna 2015. Vuonna 2000 vastaava luku oli 58 %. 2000-luvulla kotihoidon tuella hoidettujen lasten lukumäärä on laskenut. (Findikaattori 31.3.2016.) Vuonna 2014 kotihoidon tuen turvin hoidettiin 88 216 lasta. Tilastoista voidaan nähdä, että lasten hoitaminen kotihoidon tuen turvin on ollut yleisintä, kun lapsi on 1-vuotias. Kotihoidon tuella hoidettujen 1-vuotiaiden lasten lukumäärä oli 34 579, kun taas 3-vuotiaiden lasten lukumäärä oli 7 751 vuonna 2014. (Keskinen 2015, 57.)

4 VARHAISKASVATUS

Varhaiskasvatuksella tarkoitetaan alle kouluikäisille lapsille suunnattua kokonaisuutta, jonka päätavoitteena on lapsen kokonaisvaltainen hyvinvointi. (Varhaiskasvatus [Viitattu 4.2.2016].) Varhaiskasvatuspalveluiden tavoitteena on luoda turvallinen, terveellinen ja virikkeellinen kasvuympäristö lapsille. Varhaiskasvatuksella pystytään tukemaan lapsen fyysistä kehitystä ja terveyttä, sosiaalista ja tunte-elämän kehitystä, älyllistä kehitystä ja oppimista, luovaa toimintaa ja mielikuvitusta sekä tutustumista omaan lähiympäristöön ja kulttuuriin. (Alila & Kronqvist 2008, 29.) Varhaiskasvatus on aina suunnitelmallista ja tavoitteellista toimintaa lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen tukemiseksi ja edistämiseksi. Pääpaino toiminnalla on pedagogiikassa. Pääsääntöisesti varhaiskasvatusta järjestetään päiväkodissa tai perhepäivähoidossa. (Varhaiskasvatus [Viitattu 4.2.2016].) Varhaiskasvatuspalveluihin kuuluu kuitenkin myös avoin varhaiskasvatus eri muodoissaan sekä kerhotoiminta (Alila & Kronqvist 2008, 29).

Varhaiskasvatus on jokaisen lapsen oikeus. Kuitenkin lapsen vanhemmat saavat päättää lapsensa viemisestä varhaiskasvatukseen. Esiopetus on osa varhaiskasvatusta ja nykyään jokaisen lapsen tulisi osallistua esiopetukseen ennen koulun aloittamista. (Varhaiskasvatus [Viitattu 4.2.2016].) Lasten vanhemmilla on ensisijainen kasvatusoikeus- ja vastuu. Varhaiskasvatuspalvelut toimivat kotikasvatuksen tukena. (Alila & Kronqvist 2008, 29.)

Jokaiselle lapselle, joka on päiväkodissa tai perhepäivähoidossa, tehdään henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 9.) Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma muodostetaan lapsen vanhempien ja varhaiskasvatushenkilöstön yhteistyönä. Suunnitelman avulla varmistetaan lapsen kasvatuksen, opetuksen ja hoidon toteuttaminen. Lapsen vanhemmat ja varhaiskasvatushenkilöstö pohtivat ja kirjaavat varhaiskasvatussuunnitelmaan yhdessä lapselle sopivat tavoitteet ja toimenpiteet varhaiskasvatuksen toteuttamiseksi niin, että se edistää lapsen kehitystä, oppimista ja hyvinvointia. Suunnitelmaan on kirjattava myös lapsen tarvitsema tuen tarve, tukitoimenpiteet sekä miten ne toteutetaan. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa on muistettava tarkistaa ja arvioida sen toteutumista vähintään kerran vuodessa. (L 19.1.1973/36, 7a§.)

Kunnilla on velvollisuus järjestää varhaiskasvatusta asukkailleen joko itse tuottamalla, sopimalla jonkun muun kunnan kanssa, ostopalveluna tai myöntämällä perheille palveluseteli (L 19.1.1973/36, 4§, 10§). Varhaiskasvatuspalveluista peritään perheiltä maksu. Maksu riippuu perheen koosta, tuloista sekä lapsen osallistumisesta varhaiskasvatukseen. Lapsi voi osallistua varhaiskasvatukseen kokopäiväisesti, joka on enintään 10 tuntia/vrk tai osapäiväisesti, joka on enintään 5 tuntia/vrk. Varhaiskasvatuspalveluita tulee järjestää perheiden tarpeiden mukaisesti, tarvittaessa myös iltaisin, öisin tai viikonloppuisin. (Opetus- ja kulttuuriministeriö [Viitattu 13.4.2016].)

Varhaiskasvatuksen yleinen suunnittelu, ohjaus ja valvonta kuuluvat opetus- ja kulttuuriministeriölle (L 19.1.1973/36, 8§). Varhaiskasvatus toimintaa ohjaa opetushallituksen muodostama valtakunnalliset varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, jonka tavoitteena on, että varhaiskasvatus toteutuisi koko maassa yhdenvertaisesti ja lakien edellyttämällä tavalla. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 7.)

5 AVOIMET VARHAISKASVATUSPALVELUT

Tässä luvussa avaan käsitettä avoin varhaiskasvatus. Kerron myös sen historiasta ja nykytilasta sekä esittelen millaisia avoimia varhaiskasvatuspalveluita Seinäjoen kaupungissa on.

5.1 Määritelmä

Avoimien varhaiskasvatuspalveluiden määrittelemisen ei ole aivan helppoa, koska toimintaa määritellään ja toteutetaan eri tavoin alueellisesti ja kunnallisesti. Avoimien varhaiskasvatuspalveluiden yhtenä tavoitteena on vastata paikallisiin tarpeisiin. Toimintaa järjestetään paljon, joka tuo osaltaan haasteita toiminnan määrittelyyn. (Alila & Portell 2008, 12.) Varhaiskasvatuslaissa (19.1.1973/36, 1§) määritellään, että varhaiskasvatusta voidaan järjestää myös muuna varhaiskasvatuksena sille varatussa paikassa. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa yhtenä varhaiskasvatuspalvelun muotona mainitaan erilainen avoin toiminta (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005,14). Opetus- ja kulttuuriministeriön ([Viitattu 13.4.2016]) sivuilla mainitaan yhdeksi varhaiskasvatuksen vaihtoehdoksi kerho- ja leikkitoiminta. Valtioneuvoston periaatepäätös varhaiskasvatuksen valtakunnallisista linjauksista määrittelee avoimet varhaiskasvatuspalvelut muuksi varhaiskasvatustoiminnaksi, jota voi järjestää esimerkiksi seurakunnat ja järjestöt kerhotoimintana tai kunnat lapsille ja lapsiperheille toteuttamana avoimena varhaiskasvatustoimintana eri muotoineen (Sosiaali- ja terveysministeriö 2002, 10). Päivähoidoselvityksessä määritellään leikkitoiminta kunnan tarjoamaksi avoimeksi varhaiskasvatustoiminnaksi. Leikkitoiminta tarjoaa kotona oleville lapsille, heidän vanhemmilleen, perhepäivähoitajille ja heidän lapsiryhmilleen sekä pienille koululaisille toimintamahdollisuuksia ja tukea. (Fräkkilä ym. 2006, 15.) Alilan ja Kronqvistin (2008, 38) mukaan avoimet varhaiskasvatuspalvelut voivat olla kerhotoimintaa, leikkitoimintaa sekä leikkipuistotoimintaa. Myös avoin päiväkotinähdään avoimiin varhaiskasvatuspalveluihin sisältyvänä.

Avoimia varhaiskasvatuspalveluita voivat järjestää kunnan lisäksi myös seurakunnat, järjestöt sekä yksityiset palvelun tuottajat. Valtakunnallisesti yhtenä isona

avoimien varhaiskasvatuspalveluiden järjestäjänä toimii seurakunta. Seurakuntien tuottamassa varhaiskasvatustoiminnassa painotetaan kristillistä kasvatusta. (Alila & Portell 2008, 12–14.)

5.2 Historiaa

Suomen avoimien varhaiskasvatuspalveluiden juuret ovat 1900-luvulla, jolloin palveluista käytettiin leikkitoiminnan nimitystä (Alila & Portell 2008, 12). Leikkitoiminta kehitettiin täydentämään varsinaisia päivähoidon muotoja. Näiden palveluiden kehittymisen taustalla oli huoli siitä, etteivät kaikki lapset saaneet olla turvallisesti raittiissa ulkoilmassa. Tutustumismatkat muihin eurooppalaisiin kaupunkeihin antoivat mallia palveluiden kehittämiseksi. (Välimäki 1999, 161.)

Vuonna 1914 Suomen voimisteluoopettajainliitto aloitti Helsingissä kesäleikkipuisto- toiminnan, joka oli tarkoitettu yli 4-vuotiaille lapsille ja alle 4-vuotiaille lapsille aikuisten seurassa. Toiminnan tavoitteena oli tarjota mahdollisuuksia vähävaraisten ja köyhien perheiden lapsille ohjattuun ja vapaaseen ulkoiluun. Leikkipuisto toiminnan avulla taisteltiin myös lasten tuberkuloosia vastaan. Ohjaajina toiminnassa toimi voimistelun-, kansakoulun- ja lastentarhanopettajat sekä nuoriso-ohjaajat. Toiminta muuttui kokovuotiseksi vuonna 1951. Puistotätitoiminta sai alkunsa sodan jälkeen vuonna 1943. Se oli työvalmiusnaisten yksityistä puistoissa järjestettyä toimintaa. He itse päättivät toiminnasta ja lasten määrästä. Huonolla säällä lapsia saattoi olla jopa tuhat työvalmiusnaisten ”lastensäilytysasemilla”. Toiminnan tarkoitus oli auttaa pienten lasten äitejä lasten hoidossa. (Alila & Portell 2008, 12–18.) Puistotädit huolehtivat lapsista muutaman tunnin pientä maksua vastaan. Päivän aikana oli aamupäivä- ja iltapäiväryhmä. Isommille lapsille järjestettiin iltapäivällä leikkitunti. (Välimäki 1999, 162.)

Erilainen lasten kerhotoiminta syntyi myös 1900-luvulla. Kerhotoiminnalla käsitettiin esimerkiksi leikkikerhoja, leikkikouluja tai päiväkerhoja. Tällaisen toiminnan syntymiseen johti päivähoitomahdollisuuksien vähyys. Mannerheimin lastensuojeluliitto järjesti jo 1920–40-luvuilla paljon erilaista kerhotoimintaa lapsille, nuorille sekä myöhemmin myös vanhemmille. Seurakuntien järjestämät päiväkerhot aloitettiin vuonna 1940-luvulla. Seurakunta on toiminut kerhojen suurimpana tarjoaja-

na. (Alila & Portell 2008, 16.) Seurakuntien järjestämien päiväkerhojen tavoitteena oli antaa apua alle kouluikäisten lasten hoitoon äitien mennessä töihin sekä levittää evankeliumin sanomaa lapsille. Toiminta oli pääsääntöisesti ilmaista tai hyvin halpaa. Vuonna 1971 seurakuntien päiväkerhot vakiintuivat toimimaan säännöllisesti. Päiväkerhojen tarkoituksena oli tarjota toimintaa 4-7-vuotiaille lapsille ja edistää heidän yksilöllistä ja sosiaalista kehitystä sekä uskonnollista kasvatusta. (Välimäki 1999, 163–164.)

Suomessa leikkitoiminta on pääsääntöisesti sijoittunut ensimmäisenä Helsinkiin, mutta ensimmäinen leikkivälinelainaamo perustettiin vuonna 1971 Kuopioon. Leikkivälinelainaamojen tarkoitus oli taata tasa-arvoa perheiden välille. Lainaamojen avulla voitiin tarjota kaikille lapsille kehittäviä leikkivälineitä ja opettaa näiden käyttöä sekä leikkivälineiden jakamista muille lapsille. (Alila & Portell 2008, 16–17.)

Avoimet päiväkodit saapuivat Suomeen Ruotsin kautta 1970-luvun lopussa. Niiden juuret nähdään kuitenkin syntyneen Englannissa. (Alila & Portell 2008, 17.) Toiminnan kehittäminen lähti Englannissa vuonna 1961 Belle Tutaevin pienen lapsen äidin julkaisemasta kirjeestä sanomalehdessä. Hän kirjoitti, että alle 5-vuotiaille lapsille tarvitaan lisää päivähoitopaikkoja ja mahdollisuuksia sekä tiloja leikkiin. Tämä rohkaisi äitiryhmiä perustamaan oman tilan, missä olisi koulutettuja opettajia ja lapset saisivat nauttia toisten lasten seurasta. (The origins [Viitattu 13.4.2016].) Toiminta erottui muista lasten päivähoitopaikoista sillä, että lasten vanhemmat olivat osa ryhmää. Vanhemmat jakoivat toisilleen asioita lasten kehityksestä ja oppimisesta. Toimintaa kutsuttiin nimeltä Playgroup. (Playgroups [Viitattu 13.4.2016].) Suomeen avattiin kokeiluna 11 avointa päiväkotia eri paikkakunnille vuonna 1978. Tämä kokeilu päätettiin vuonna 1983. Avoimien päiväkotien tehtävänä oli tarjota lasten vanhemmille kasvatusneuvontaa ja vähentää lapsiperheiden eristäytyneisyyttä. (Alila & Portell 2008, 17.)

Leikkitoiminnan muotoja olivat 1984-luvulla leikkipuistot, leikkikerhot, leikkivälinelainaamot sekä avoimet päiväkodit. 1990-luvun lama ja myöhemmin subjektiivisen päivähoito-oikeuden voimaantulo verotti leikkitoimintaa. Vasta 2000-luvulla leikkitoiminnan käsite on laajentunut avoimiin varhaiskasvatuspalveluihin. Tällöin myös avoimien varhaiskasvatuspalveluiden järjestäminen lisääntyi uudestaan. Päivähoito- ja varhaiskasvatuspalveluita yritetään kehittää kokoajan monimuotoi-

semmiksi ja paremmin vastaamaan perheiden tarpeita. (Alila & Portell 2008, 12–18.)

5.3 Nykytilaa

Valtakunnallisia tutkimuksia liittyen avoimiin varhaiskasvatuspalveluihin on olemassa vähän. Vuonna 1982 sosiaalhallitus on julkaissut raportin leikkitoiminnan kehittämistä. Vuosina 1997, 2001 ja 2005 sosiaali- ja terveysministeriön toteuttama lasten päivähoiton tilannekatsaus selvittää hiukan avoimien varhaiskasvatuspalveluiden tilaa. Ensimmäinen valtakunnallinen selvitys avoimien varhaiskasvatuspalveluiden tilanteesta ja kehittämistarpeista tehtiin vuonna 2007 sosiaali- ja terveysministeriön ja pääkaupunkiseudun sosiaalialan osaamiskeskus SOCCAN yhteistyönä. Selvitys toteutettiin internet-pohjaisena kyselynä, johon vastasi 52 % Manner-Suomen kunnista. Kyselyn tulokset osoittavat, että avoin varhaiskasvatus tulisi nostaa tasaveroiseksi toimintamuodoksi muiden varhaiskasvatuspalvelujen ohella. Avoimen varhaiskasvatuksen määritelmää ja toimintamuotoja tulisi selkeyttää valtakunnallisesti eri järjestäjien toiminnoissa. Lisäksi yhteistyötä eri järjestäjätahojen välillä ja toimintamuotojen koordinoitua pitäisi parantaa, koska vastaajien mukaan se on vähäistä. Selvityksen tulosten mukaan kehittämiskohtia olisi esimerkiksi toiminnan sisällön ja pedagogiikan kehittäminen, yhteistyön kehittäminen sekä tutkimuksien lisääminen. (Alila & Portell 2008, 1-11.)

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos on tutkinut lasten ja perheiden palveluita ja niiden vastaamista tarpeisiin vanhempien näkökulmasta. Tutkimus on toteutettu kesällä 2009. Tuloksien perusteella vanhemmat ovat olleet tyytyväisiä käyttämiinsä avoimiin varhaiskasvatuspalveluihin. (Perälä ym. 2011, 50)

5.4 Seinäjoen kaupungin avoimet varhaiskasvatuspalvelut

Seinäjoen kaupunki tarjoaa tällä hetkellä avoimia varhaiskasvatuspalveluita leikki-toimintana, aikuinen-lapsiryhmätoimintana sekä leikkikenttätoimintana. Toiminta on aina suunnitelmallista ja tavoitteellista. Avoimien palveluiden tavoitteena on tarjota lapsille ohjattua toimintaa. Ohjattu toiminta sisältää leikkejä ja oppimista.

Toiminta mahdollistaa myös sen, että lapsi saa tavata ja tutustua muihin samanikäisiin lapsiin ja harjoitella heidän kanssaan vuorovaikutustaitoja sekä sosiaalisia taitoja. Näiden lisäksi avoimet varhaiskasvatuspalvelut tarjoavat lapselle iloa, elämyksiä ja virkistystä. Palvelut ovat perheille maksutonta toimintaa. (Seinäjoen kaupunki [Viitattu 4.2.2016].)

Leikkitoiminta on suunnattu 2-5-vuotialle lapsille, jotka eivät ole muiden varhaiskasvatuspalveluiden käyttäjinä. Toiminnassa pääpaino on ohjatussa toiminnassa sekä yhdessäolossa ja leikkimisessä samanikäisten lasten kanssa. Toiminnan tavoitteena on lasten yksilöllisten taitojen kehittäminen ohjatun toiminnan ja leikin avulla. Samalla kehitetään yhteisöllisiä taitoja, toisen huomioimista ja yhteisten sääntöjen oppimista. Toimintaan haetaan päivähoitohakemuksella ja mahdollinen paikka myönnetään aina yhdeksi toimintakaudeksi kerrallaan. Kaikki ryhmistä toimivat vain arkipäivinä ja esiopetuksen aikataulun mukaisesti. Koululaisten lomaaikoina myös leikkitoiminta on kiinni. Vanhemmat saavat hakea lapselle paikkaa joko aamu- tai iltapäiväryhmästä. Ryhmä tapaa aina kolme tuntia kerrallaan 1-2 kertana viikossa. (Avoimet varhaiskasvatuspalvelut Seinäjoella [Viitattu 4.2.2016].)

Aikuinen-lapsiryhmä toimii neljässä leikkitoiminnan tiloissa, joita ovat Kasperin leikkitoiminta, Hallahirvet, Keppo ja Päiväperhoset. Ryhmät kokoontuvat kerran viikossa tai useammin. Toimintaan osallistuu lapsi yhdessä oman vanhempansa tai muun läheisen kanssa. Ryhmiin haetaan täyttämällä päivähoitohakemus. He, jotka saavat paikan toiminnasta, saavat kirjeen kotiin. (Avoimet varhaiskasvatuspalvelut Seinäjoella [Viitattu 4.2.2016].)

Leikkikenttätöiminta on kesällä, kesä-heinäkuussa tapahtuvaa avointa toimintaa. Toiminta on tarkoitettu 4-10-vuotiaille lapsille. Sitä järjestetään Seinäjoen eri leikkikentillä arkipäivisin klo 10–15. Lapset saavat syödä päivän aikana omia eväitä. Mitään erillistä ilmoittautumista tähän toimintaan ei ole. (Avoimet varhaiskasvatuspalvelut Seinäjoella [Viitattu 4.2.2016].)

6 LAPSEN KEHITYKSEN TUKEMINEN AVOIMISSA VARHAISKASVATUSPALVELUISSA

Tässä luvussa käsittelen alle kouluikäisen lapsen sosiaalista, kognitiivista ja motorista kehitystä. Lisäksi käsittelen vertaissuhteiden ja leikin merkitystä lapsen kehitykselle. Tarkastelen näitä asioita avoimien varhaiskasvatuspalveluiden näkökulmasta. Keskityn erityisesti lapsen sosiaaliseen kehitykseen, vertaissuhteiden ja leikin merkitykseen lapsen kehitykselle. Nämä asiat nousivat aikaisemmista tutkimuksista ja haastatteluiden pohjalta oleellisimmiksi asioiksi, mitä avoimet varhaiskasvatuspalvelut voivat edistää.

6.1 Sosiaalisten taitojen kehitys

Sosiaalisuudella tarkoitetaan synnynnäistä temperamenttipiirrettä, joka kertoo onko ihmiselle kuinka tärkeää olla muiden ihmisten seurassa ja kuinka paljon hän viihtyy mieluummin yksin. Sosiaalisuus on halua olla ihmisten kanssa tekemisissä. Sosiaalisilla taidoilla tarkoitetaan kykyä tulla toimeen muiden ihmisten kanssa. (Keltikangas-Järvinen 2012, 7, 49.) Sosiaalisten taitojen avulla hoidetaan ihmissuhteita ja erilaisia tilanteita (Juusola 2011, 8). Näiden taitojen avulla ratkaisemme arkipäivän ongelmia ja saavutamme omia päämääriämme. Lasten kohdalla sosiaaliset taidot auttavat esimerkiksi leikkiin mukaan pääsemisessä. (Nurmi ym. 2014, 61.) Sosiaalisia taitoja pidetään yhtenä tärkeänä hyvinvoinnin tekijänä sekä kasvatuksen haasteena (Juusola 2011, 8).

Sosiaaliset taidot ovat taitoja, jotka opitaan. Niiden kehittyminen alkaa lapsen varhaisista kokemuksista. Oppimisprosessi on pitkä tapahtuma ja sisältää erilaisia vaiheita eri ikäkausina. Keskeinen tekijä oppimisessa on kuitenkin kiintymyssuhde lapsen ja hoitajan välillä. Kiintymyssuhde vaikuttaa lapsen sosiaalisten aivojen syntymiseen ja sosiaalistaa lapsen. Kiintymyssuhteen avulla lapsi oppii sosiaalisen vuorovaikutuksen perusasian eli miten ihmiset suhtautuvat toisiinsa. (Keltikangas-Järvinen 2012, 7-8, 39.) Kiintymyssuhteella tarkoitetaan lapsen ja hoitajan välistä kiinteää suhdetta, joka voi olla turvallinen, turvaton välttelevä, turvaton ristiriitainen sekä jäsentymätön (Nurmiranta, Leppämäki & Horppu 2011, 48). Luottamuksen

syntyminen ihmisiin on hyvän kiintymyssuhteen seuraus, ilman luottamusta on vaikea toimia yhdessä muiden kanssa. Lapsi oppii ensimmäiset sosiaaliset taidot vuorovaikutuksessa vanhempiansa kanssa. (Keltikangas-Järvinen 2012, 7-8, 39.)

Lapsen sosiaalistumisen prosessissa olennainen merkitys on temperamentilla (Keltikangas-Järvinen 2012, 59). Temperamentilla tarkoitetaan ihmisen synnynnäisiä taipumuksia ja valmiuksia (Nurmiranta ym. 2011, 23). Lapsen temperamentti tuo omat haasteensa sosiaalisten taitojen kehittymiseen. Temperamentti osaltaan määrittää, kuinka innostunut lapsi on olemaan muiden kanssa tekemisissä. Aktiivinen ja temperamentiltaan sosiaalinen lapsi voi rakentaa itse itselleen ison määrän vuorovaikutustapahtumia. Kuitenkaan aktiivinenkaan lapsi ei pysty hoitamaan liian montaa vuorovaikutustilannetta. Aikuisen tärkeä tehtävä on kontrolloida lapsen kontaktien määrää sellaiseksi, että lapsi pystyy käsittelemään ne. Aikuisen tehtävä korostuu etenkin silloin, jos lapsi on temperamentiltaan varautunut eli ujo ja matalan sosiaalisuuden omaava. Tällöin lapsi voi usein vetäytyä leikkimään yksin. Lapsi tarvitsee kuitenkin harjoitusta sosiaalisille taidoilleen, koska hän ei voi niitä muuten oppia. Lasta ei kannata viedä väkisin muiden lasten joukkoon ja jättää sinne vaan aikuisen tehtävä on järjestää lapselle leikkitalanteita ja huolehtia siitä, että lapsi pääsee leikkiin mukaan ja saa positiivisen kokemuksen tästä. Tavallisesti ujut lapset haluavat mennä muiden lasten joukkoon, mutta eivät uskalla. Ujous kuitenkin häviää, kun tilanne tulee lapselle tutuksi. Lapset tarvitsevat uusiin tilanteisiin aikuisen turvaksi niin kauaksi aikaa, kun on valmis jäämään yksin. (Keltikangas-Järvinen 2012, 59-61.) Sosiaaliset taidot voivat kehittyä niin ujolla kuin rohkealla hyviksi tai heikoiksi. Tietyt temperamenttipiirteet antavat vain paremman tai heikomman valmiuden sosiaalisten taitojen oppimiseen. (Juusola 2011, 30.)

Sosiaalisen vuorovaikutuksen avainasioita ovat tunteiden hallinta, mielialan säätely sekä itsekontrolli. Lapsen tulisi oppia hallitsemaan omia tunteitaan ja niiden ilmaisemista. (Keltikangas-Järvinen 2012, 28.) Myös empatiakyky eli taito havainnoida muiden lasten tunteita, ajatuksia ja aikomuksia sekä oman toiminnan seurausten ennakointi ovat tärkeitä taitoja sosiaalisessa vuorovaikutuksessa. (Nurmi ym. 2014, 61). Lapset tarvitsevat kaikkeen tähän aikuista. Jokainen lapsi harjoittelee ja oppii näitä asioita omalla tahdillaan ja tyylillään. Sosiaalisten taitojen opette-

lussa on merkittävää, että aikuinen auttaa kömmähdysten ja vastoinkäymisten satuessa. (Juusola 2011, 8-11.)

3-5-vuotiaiden lasten sosiaalisesta kehityksestä hyvissä ja suotuisissa perheoloissa on tehty vähän systemaattista tutkimusta. Kuitenkin jo nämä vähäiset tutkimustulokset osoittavat, että normaalia perhe-elämää viettänyt lapsi, josta pidetään huolta ja joka pääsee leikkimään muiden lasten kanssa, ei jää paitsi mistään sellaisesta, mitä vain päiväkoti pystyy tarjoamaan. (Keltikangas-Järvinen 2012, 185.) Lapsen sosiaaliselle kehitykselle on tärkeää, että lapsi saa tuntea olevansa hyvä, rakastettu ja arvokas. Häntä kunnioitetaan, niin hänkin osaa kunnioittaa takaisin. Hänellä on rajoja ja sääntöjä sosiaalisten lainalaisuuksien oppimiseksi. Jos lapsi ei ymmärrä tai tiedä, kuinka eri tilanteissa pitäisi toimia, hän turhautuu ja stressaantuu. Tällaiset tilanteet ja sosiaalisten taitojen puute tai heikkous johtaa helposti aggressioon. Aggressio on ihmisen perustunne, jonka tarkoitus on suojella ihmisen hyvinvointia. (Juusola 2011, 22-23, 36-37.)

6.1.1 Vertaissuhteet

Salmivallin (2005, 15) mukaan henkilöt, jotka ovat lapsen tai nuoren kanssa sosiaalisessa, emotionaalisessa tai kognitiivisessa kehityksessä samalla tasolla voidaan sanoa vertaisiksi. Usein vertaiset ovat ikätovereita tai suunnilleen samanikäisiä. Lapset omaksuvat vertaisten kanssa tietoja, taitoja ja asenteita sekä kokevat asioita, jolla on merkitystä lapsen sopeutumiseen ja hyvinvointiin sekä myös pitkälle tulevaisuuteen. (Salmivalli 2005, 15.) Ikätoverit auttavat lasta sosiaalisten taitojen kehittymisessä, ryhmässä olemisen taidoissa sekä itsetunnon ja sukupuoli-identiteetin muokkaantumisessa. Lapset ovat jo vauvaiässä kiinnostuneita toisista vauvoista. Lapsen kasvaessa ikätovereiden merkitys vain kasvaa. (Sinkkonen 2008, 273.)

Jo pienelle lapselle välttämättömiä kokemuksia ovat ryhmään kuulumisen tunne sekä siinä hyväksytyksi tulemisen tunne. Lapselle on tärkeää saada kokemuksia mukavasta yhdessäolosta toisten lasten ja ylipäätään ihmisten kanssa. Lapselle pitäisi muodostua tunne, että ihmisiin voi luottaa. Tämä tapahtuu parhaiten varmistamalla lapselle riittävän määrän positiivisia vuorovaikutuksen kokemuksia toisten

lasten ja aikuisten kanssa toimimisesta. (Repo 2015, 128.) Ryhmäkäyttäytymisen perussäännöt opitaan jo varhaisina vuosina. Tästä syystä näitä taitoja tulisi harjoitella riittävän varhaisessa vaiheessa. Ryhmäkäyttäytymisen perussääntöjen hallitseminen auttaa toimimaan yhteisön jäsenenä. (Marjaana, Marttila & Varso 2013, 10.)

Ryhmän avulla lapsi opettelee toimimaan yhdessä ja tekemään kompromisseja, löytämään oman paikan, jämäkkyyttä sekä johtajuutta. Ryhmään kuuluminen suojaa lasta kiusamiselta. (Juusola 2011, 176.) Lapsi rakentaa omaa minäkuvaa, käsitystä itsestään ja ominaisuuksistaan vertaisryhmässä tapahtuvan sosiaalisen vertailun avulla. Jean Piaget on erityisesti korostanut konflikteja, joita syntyy vertaisten kanssa. Niiden avulla lapsi oppii perustelemaan omia kantojaan sekä ymmärtämään toisten näkökantoja. Lev Vygotski taas on painottanut vertaisten yhteistyötä. Lapset oppivat nopeasti asioita toisiltaan, kun joku lapsi on edellä joissain taidoissa, hän voi edesauttaa myös toisen oppimista. (Salmivalli 2005, 33, 17.) Vuorovaikutuksessa vertaisten kanssa lapsi oppii leikkimisen taidot, ystävyyssuhteiden luomisen ja ylläpitämisen, pettymysten sietoa, neuvottelutaitoja sekä itsensä arvostamista (Huhtanen 2005, 18–19).

Ystävyyssuhteilla tarkoitetaan erityisiä vertaissuhteita. Ne ovat vertaissuhteita läheisempiä, niihin sitoudutaan ja niissä uskoudutaan enemmän. Vastavuoroisuus ja molemminpuoliset myönteiset tunteet ovat ystävyyssuhteiden tärkein ominaisuus. (Salmivalli 2005, 35–37.) Ystävyyssuhteet harjoittavat lapsen kognitiivisia ja sosio-kognitiivisia valmiuksia monipuolisesti sekä suojaavat lasta negatiivisilta emotionaalisilta kokemuksilta ja torjutuksi tai kiusatuksi tulemiselta. (Repo 2015, 123.) Ystävän puute voi ennustaa muun muassa yksinäisyyden kokemuksia. Ystävyyssuhteilla nähdään olevan merkitystä lapsen hyvinvointiin. Tutkimukset osoittavat, että ne lapset, joilla on ystäviä siirtyvät helpommin päiväkodista kouluun. (Salmivalli 2005, 35–37.) Nämä lapset myös liittyvät helpommin uusiin ryhmiin, ovat yhteistyökykyisempiä, itsevarmempia, avuliaampia ja päätyvät harvemmin ristiriitoihin toisten lasten kanssa. (Juusola 2011, 176.)

Ystävyyssuhteilla on omat merkitykset ja tehtävät lapsen eri ikävaiheissa. Alle kouluikäisillä lapsilla korostuu mukavat yhteiset leikit. Hyvä ystävä on tämänikäisten mielestä sellainen, joka haluaa tehdä samanlaisia asioita kuin mitä lapsi itse. Lapsi

oppii tässä vaiheessa ystävien kanssa tunteiden säätelyä, oman vuoron odottamista sekä jakamista. Ystävyyssuhteet antavat lapselle kumppanuutta, erilaisia virikkeitä ja hauskanpitoa yhdessä. Näiden lisäksi lapsen sosiaalinen kompetenssi kehittyy, lapsi saa läheisyyden kokemuksia, emotionaalista tukea sekä neuvoja ja apuja. Hän tuntee, että johonkin voi luottaa. Ystävien avulla lapsi saa merkittävää tietoa itsestänsä, muista ihmisistä sekä maailmasta. Ystävyyssuhteiden avulla opetellaan taitoja, joita tarvitaan myöhemmin läheisissä ihmissuhteissa. (Salmivalli 2005, 36.)

Lasten sosiaalistamisesta ja vertaisten merkityksestä tähän on olemassa erilaisia käsityksiä. Useimmat tutkijat ovat sitä mieltä, että lapsen sosiaaliseen kehitykseen vaikuttavat sekä vanhemmat että vertaissuhteet. Heillä ovat omat kehitykselliset tehtävät lapsen sosiaalistamisessa. (Salmivalli 2005, 21, 165–166.) Kiintymyssuhteiden mukaan lapsen ensimmäinen hoitaja on avainasemassa lapsen sosiaalisuuden ja persoonallisuuden kehityksessä. Ryhmäsosialisaatioteorian mukaan vertaisryhmä vastaisi ensisijaisesti lapsen persoonallisuuden kehityksestä ja sosialisaatiosta. (Kronqvist & Pulkkinen 2007, 116–117.) Tutkija Harris perustelee ryhmäsosialisaatioteoriansa näkemystä esimerkiksi identtisillä kaksosilla, jotka eivät muistuta toisiaan yhtään sen enempää kuin identtiset kaksoset, jotka ovat kasvaneet erillään toisistaan. (Salmivalli 2005, 21, 165–166.) Juusolan mukaan tärkein oppi tulee kotoa vaikka lapsen yksilöllisellä biokemialla ja kaveripiirillä on vahva vaikutus. Lapsen kasvaessa ystävien vaikutus on lähes yhtä vahva kuin vanhempien. Lapset oppivat seuraamalla kuinka vanhemmat kotona kohtaavat omat tai lapsen tunteet, ratkovat ristiriitoja, suhtautuvat toisiinsa, perheenjäseniinsä tai ylipäättänsä ihmisiin. (Juusola 2011, 34, 176.) Nykyään myös varhaiskasvatus on lapsen suuri sosiaalistaja, koska suurperheitä ei ole enää samalla tavalla kuin ennen (Parkkinen & Keskinen 2005, 8). Varhaiskasvattajien rooli sosiaalistajana on nykyään myös siksi tärkeä, koska lapset viettävät pitkiä päiviä päivähoitossa. Dowling perustelee muun muassa päivähoitojen pituudella sitä, etteivät vanhemmat yksistään vaikuta lasten sosiaalistamiseen, vaikka ovatkin todella merkittävässä asemassa. Pienet lapset kuitenkin viettävät pääosan ajastaan kotona. Hänen mukaansa lapsi kuitenkin oppii vanhempien, muiden aikuisten ja lasten avulla. Lasten kaverisuhteet vaikuttavat lapsen persoonaan, mutta myös älylliseen kehitykseen. (Dowling 2014, 48–49.)

6.1.2 Leikki lapsen kehittäjänä

Leikin merkitys lapsen elämään on merkittävä. Lapsi ei leiki oppiakseen vaan leikkii ja oppii samalla. (Järvinen ym. 2009, 68.) Leikkiminen on lapselle ominaista toimintaa. Se on lapsen toimintaa kuvitteellisessa tilanteessa. Leikki lähtee lapsesta, mutta sen alkamiseen ja kehittymiseen voivat vaikuttaa muut leikkijät, aikuiset, leikkivälineistö ja leikkiympäristö. Leikin avulla lapsi tutustuu ympäristöönsä ja omaksuu tietoa. (Helenius & Lummelahti 2013, 9-14, 61–62.)

Leikillä on merkittävä rooli lapsen kehityksessä. Leikin avulla lapsi kehittyi havaintotoiminnoista liikkumistaitoihin. Hänen kielitaito, muisti, oppiminen, ajattelu sekä sosiaaliset taidot kehittyvät. (Helenius & Lummelahti 2013, 9.) Lisäksi leikin avulla kehittyvät lapsen luova ajattelu, syy-seuraus-ajattelu, joustava yhdisteleminen ja ongelmanratkaisutaidot. Leikin avulla lapsi voi käsitellä asioita, joita hän kohtaa elämässään. (Järvinen ym. 2009, 66–67.) Leikeissä lapsi rakentaa omaa minuuttaan yhdessä muiden kanssa ja elää ainutkertaista lapsuuttaan. (Helenius & Korhonen 2005, 24.) Leikki toimii lasten välisten suhteiden kehittymisen luontaisena toimintakenttänä (Helenius & Lummelahti 2013, 31).

Lapsen ensimmäiset leikit ovat toimintaleikkejä. Lapsi alkaa noin 4-5-kuukauden ikäisenä hallita käden ja silmän yhteistoiminnan sekä tarttumisliikkeen. Tämän jälkeen leikkitoiminta voi alkaa. Lapsen leikkiä kutsutaan esineleikiksi. Hän tutkii esineitä ja omaksuu aistien avulla kokemuksia. Lapsen kehittyessä hän aloittaa leikin yksittäisten esineiden ja lelujen kanssa. Toisen ikävuoden myötä leikki muuttuu rinnakkaisleikiksi. Lapsi tekee tuttavuutta muiden lasten kanssa, seuraa heidän tekemisiään ja tekee itse samoin. Lapsi siirtyy 4-5-vuotiaana roolileikkivaiheeseen. Tässä vaiheessa leikit ovat pitkäkestoisempia ja mielikuvituksellisempia. Roolileikeissä lapset tuottavat luovaa toimintaa ja kehittävät itseilmaisua. Leikit perustuvat jonkin toisen henkilön toimintaan. Sääntöleikit alkavat kiinnostaa lasta 5-6-vuotiaana. Tällöin lapsi pystyy noudattamaan sääntöjä ja ymmärtämään niiden merkityksen. (Järvinen ym. 2009, 69.)

Aikuisilla on merkittävä rooli leikin edellytysten sekä olosuhteiden varmistajana. Aikuisten tehtävänä on etenkin pienten lasten kohdalla toimia leikin herättelijänä, tukea sen kehittymistä ja antaa sille tilaa. (Sinkkonen 2008, 225,243) Leikkimiseen

tarvitaan kommunikaatiota eli vuorovaikutustaitoja. Pienet lapset tarvitsevat aikuisen mukanaoloa ja ohjausta leikin onnistumiseksi. Isompien lasten kohdalla aikuisen tehtäväksi jää auttaa tarvittaessa ja tukea leikin onnistumista. Aikuista tarvitaan etenkin silloin, kun lapsista joku ei pääse leikkiin mukaan. Leikkejä havainnoimalla lapsista saadaan tärkeää tietoa. (Helenius & Korhonen 2005, 23.) Sillä lapsen leikkeihin heijastuu aina hänen kokemukset ja ajatukset. Hän jäljittelee leikkiessään havainnoimaansa. (Helenius & Lummelahti 2013, 14.) Aikuisen havainnoidessa lasten leikkejä on hyvä seurata lasten keskinäistä vuorovaikutusta, sitä kuinka leikki etenee ja leikissä oppimista. (Helenius & Korhonen 2005, 23.)

6.2 Kognitiivisten taitojen kehitys

Kognitiivisilla taidoilla tarkoitetaan havaitsemiseen, ajatteluun, muistiin, kieleen ja oppimiseen liittyviä tekijöitä. Kognitiivisten taitojen kehittymistä tarkastellessa, kartoitamme lapsen kykyä oppia uusia taitoja ja tietoja sekä sitä, miten hän osaa näitä hyödyntää. (Kronqvist & Pulkkinen 2007, 86.) Perimällä ja ympäristöllä sekä lapsen omalla kiinnostuksella ja aktiivisuudella on omat vaikutuksensa kognitiivisten taitojen kehittymiseen. Lapsen kognitiivista kehitystä tukee myös lapsen ja vanhemman välinen positiivinen vuorovaikutus sekä lapsen saama emotionaalinen tuki. Sosiaalinen vuorovaikutus lapsen ja aikuisen välillä on kognitiivisen kehityksen perusta. (Nurmiranta ym. 2011, 33–34.)

Lapsi tutustuu maailmaan tutkimalla, etsimällä ja oppimalla. Eri aistien avulla saatuja havaintoja ja huomioita lapsi käsittelee, muistelee, tunnistaa ja yhdistelee pikkuhiljaa toisiinsa. Lapsen tutustuminen maailmaan tapahtuu pääasiassa liikkumalla ja osallistumisella eli toimimalla. (Nurmiranta ym. 2011, 33–34.) Kielen oppiminen on ajattelun ja viestinnän perusta. Pieni lapsi ei osaa vielä puhua vaan hän tiedottaa muun muassa eleillä ja ilmeillä ajatuksistaan. Lapsen on tärkeä oppia puhumaan välittääkseen paremmin ajatuksiansa ja pystyäkseen olemaan vuorovaikutuksessa muiden ihmisten kanssa. On tärkeää, että lapselle puhutaan paljon ja rohkaistaan lasta puhumaan. Aikuisen toistaessa lapselle eri sanoja ja vastamalla lapsen kysymyksiin, lapsi on motivoituneempi ja oppii. Antamalla mahdolli-

suuden lapsen ihmetellä ja oivaltaa myös itse, tuetaan lapsen luovuuden kehittymistä. (Ojanen ym. 2013, 135–138.)

Uusien taitojen ja tietojen oppimisen kannalta välttämättömiä ovat erilaiset virikkeet lapsen kasvuympäristössä. (Kronqvist & Pulkkinen 2007, 86.) Näiden erilaisten virikkeiden tarjoaminen lapselle on aikuisen vastuulla, vaikka lapsi osaisi itsekin etsiä. Ympäristön salliessa ja vaatiessa lapset ovat aktiivisia ja tiedonhaluisia. Jokainen lapsi on jossain hyvä. (Ojanen ym. 2013, 140–141).

6.3 Motoristen taitojen kehitys

Motoristen taitojen kehittymisellä tarkoitetaan liikkeiden kehitystä. Näiden taitojen kehittyminen alkaa heti hedelmöityksestä ja jatkuu aina aikuisuuteen saakka. Lapsen motoriikan kehitykseen vaikuttavat keskushermoston, luuston ja lihaksiston kasvu. (Kronqvist & Pulkkinen 2007, 79.) Motorisen kehityksen vaiheita ovat sensomotoriikka ja refleksit, opitut ja tahdonalaiset liikkeet, perusliikkuminen sekä motoriikan harjaantuminen (Ojanen ym. 2013, 126–129). Motoriset taidot voidaan jakaa karkeaan ja hienomotoriikkaan. Karkeamotoriikalla tarkoitetaan isojen lihasryhmien hallintaa sekä liikkumiseen tarvittavien lihastoimintojen säätelyä. Hienomotoriikalla tarkoitetaan pienten lihasten hallintaa eli esimerkiksi kädentaitoja. Perimä luo omat rajat ja mahdollisuudet motoriselle kehitykselle. Kuitenkin ympäristön virikkeillä, yksilön persoonallisuudella sekä motivaatiolla on merkittävä vaikutus kuinka hyväksi motoriset taidot lopulta kehittyvät. (Kronqvist & Pulkkinen 2007, 79.)

Varhaislapsuudessa luodaan asenteita ja tottumuksia, kuten liikuntatottumukset, joilla on vaikutusta koko elämän kannalta. (Karvonen 2002, 29). Lapset ovat luonnostaan innostuneita liikkumaan. (Ojanen ym. 2013, 123). Kodilla on kuitenkin suuri merkitys lapsen asenteisiin ja toimintaan. Lapsen tottuessa lapsuudessa passiiviseen elämäntapaan, hänen on sitä vaikea muuttaa aikuisenakaan. (Karvonen 2002, 29.) Lapsen motorinen kehittyminen vaatii mahdollisuuksia päivittäin liikkua. Liikkumisen olisi hyvä olla monipuolista ja runsasta sekä sisältää riittävästi kokeiluja, toistoja ja opettelua erilaisissa ympäristöissä ja erilaisilla välineillä. Lapsen motoristen perustaitojen harjoittaminen on tärkeää. Näitä perustaitoja ovat

käveleminen, juokseminen, hyppääminen, heittäminen, kiinniottaminen sekä potkaiseminen ja lyöminen. (Varhaiskasvatuksen liikunnan suosituksia 2005, 10, 13–14.) 2-vuotias lapsi on motorisessa kehityksessä perusliikkumisen vaiheessa. Tällöin on tärkeää harjoitella myös ihan liikkumisen perustaitoja. (Ojanen ym. 2013, 128.)

7 VANHEMMUUDEN TUKEMINEN AVOIMISSA VARHAISKASVATUSPALVELUISSA

Tässä luvussa käsittelen vanhemmuutta ja vanhemmuuden tukemista avoimissa varhaiskasvatuspalveluissa. Avaan käsitteet vanhemmuus, sosiaalinen tuki ja kasvatuskumppanuus. Sosiaalinen tuki ja kasvatuskumppanuus ovat keinoja, joilla avoimissa varhaiskasvatuspalveluissa vanhempia pystytään tukemaan helposti. Lapsiin, nuoriin ja perheisiin liittyvässä työssä ensisijaisena lähtökohtana on tukea vastuullista vanhemmuutta ja kulkea lasten vanhempien kumppaneina sekä auttaa lapsiperheiden arjen sujumista ja elämänhallintaa. Pääpaino työskentelyssä on ongelmien ennaltaehkäisyssä, niiden varhaisessa havaitsemisessa sekä tarvittaessa tehokkaassa puuttumisessa. (Helminen 2006, 10.) Vanhempien hyvinvointi ja arjen sujuminen kotona heijastuvat suoraan lasten hyvinvointiin. Vanhempien pahoinvointi näyttäytyy herkästi lapsen toiminnassa. (Määttä & Rantala 2010, 23.)

7.1 Vanhemmuus

Vanhemmaksi tuleminen tarkoittaa väistämättä muutoksia aikuisessa. Nainen ei ole enää sama äidiksi tultuaan eikä mies ole enää entisensä isäksi tultuaan. Vanhemmuus tarkoittaa huolenpitoa omasta lapsesta. Vanhempien tehtävänä on kasvattaa lapsi sellaiseksi, joka pärjää aikanaan itsenäisesti. (Sinkkonen 2008, 12.) Lapsen kasvu ja kehitys vievät pitkän ajan, joten vanhemmilla on pitkäaikainen vastuu lapsesta ennen kuin hän pärjää yksin. Lapsi on tärkein opettaja vanhemmuuden tiellä, joka on jatkuvaa oppimista. (Pulkinen 2002, 120,146.) Vanhemmuus pitää sisällään kasvattamista, ohjaamista ja rajojen asettamista, mutta myös lapsen näkökulmien kuuntelua ja kunnioittamista (Kinnunen 2003, 23). Vanhempana olemisen vaatii läheisyyden ja rakkauden antamista, vastuullisuutta ja vastuullisuuden opettamista, huolenpitoa ja kasvatusta, iän ja kehitystason mukaista valvontaa sekä itsenäistymisen tukemista (Määttä & Rantala 2010, 77).

Lapsuuden kokemukset, parisuhde ja sen hetkinen kasvatusnäkemys luovat pohjan vanhemmuudelle (Jarasto & Sinervo 1997, 134). Vanhemmat ovat saaneet elämäkokemusta ja tietoa sekä oppineet omien virheittensä kautta. Vanhemmat

välittävät tätä tietotaitoa kasvatuksen kautta lapsilleen. (Kinnunen 2003, 23.) Vanhemmuus voidaan kokea haasteelliseksi, jos ei tiedä miten toimisi (Jarasto & Siervo 1997, 134).

Rönkä ja Kinnunen (2002, 4-5) ovat tuoneet esiin vanhemmuutta haastavan tiedon määrän ja sen ristiriitaisuuden, työn ja perheen yhteensovittamisen, sosiaalisten verkostojen murenemisen. Apua ja tukea on hankala saada läheltä ja perherakenteet ovat muuttuneet. Tällä he ovat tarkoittaneet avioerojen lisääntymistä ja perheiden moninaistumista. Nämä asettavat erilaisia haasteita perheiden kohtaamiselle ja tukemiselle. Määttä ja Rantala (2010, 82,85) tuovat samanlaisia asioita esiin: perheiden pientyminen, sukupolvien välisen yhteydenpidon väheneminen ja vertaistuen vähyys sekä asioiden liiallinen kuorimittavuus. Lisäksi he painottavat yhteiskuntamme korostamaa yksilöllisyyttä, joka aiheuttaa kasvatustietokusteluiden ja tuen kapenemista. MLL:n vanhempainpuhelimen ja netin vuosiraportin mukaan vanhemmat ovat ottaneet yhteyttä, koska kokevat epävarmuutta kasvattajana sekä rajojen asettajana. Äidit olivat olleet yhteydessä, koska ovat huolissaan omasta jaksamisesta ja henkisestä hyvinvoinnista sekä onnistumisesta vanhempana. Äidit toivat myös esiin, että kokevat olevansa yksin eivätkä halua häiritä perheen isää huolillaan tämän työkiireiden takia. (Määttä & Rantala 2010, 82, 85.) Törrönen (2012, 63) on tuonut teoksessaan myös esiin, etteivät äidit koe saavansa tukea perheen isältä ja sukulaiset voivat olla nykyään kaukana. Kurttilan mukaan lapset elävät tänä päivänä vaativammassa elinympäristössä kuin mitä aikaisemmin. Lasten kasvatusta haastaa lapsen maailmassa kaupallisuuden, kuluttavuuden, virtuaalisen todellisuuden ja kilpailuyhteiskunnan läsnäolo. Nykyään vanhemmilta vaaditaan paljon jokaiseen suuntaan. Kurttila korostaa, että perheille tarvitaan tukea arkeen. (Lapsiasiavaltuutetun vuosikirja 2011, 30.)

Kuivakangas (2002, 30) toteaa, että suurin osa lapsista voi hyvin. Törrönen (2012, 28–29) on samaa mieltä, että lapset ja nuoret voivat keskimääräisesti hyvin ja ovat terveitä. Kuitenkin Suomessa korjaavat palvelut ovat kuormittuneet. Tästä voidaan päätellä, että ongelmat kasaantuvat pienelle vähemmistölle sekä kuntien välillä on suuria eroja palvelujärjestelmän toiminnassa. Suomi on eriarvoistunut. Entistä enemmän ovat myös lisääntyneet tuloerot ja suhteellinen köyhyys. Vanhemmat väsyvät yhteiskunnan jatkuvaan muutostilaan, toimeentulon epävarmuuteen ja

työelämän vaatimuksien lisääntymiseen. Perheet osaavat hakea palveluja ja niiden tarve on kasvanut.

7.2 Sosiaalinen tuki

Sosiaalisella tuella tarkoitetaan ihmisten välistä vuorovaikutusta. Tuen eri muotoja ovat aineellinen, toiminnallinen, tiedollinen, emotionaalinen ja henkinen tuki. Aineellisella tuella tarkoitetaan esimerkiksi rahaa tai tavaraa, toiminnallisella tuella palvelua tai kuljetusta, tiedollisella tuella neuvoa tai opastusta, emotionaalisella tuella rakkautta tai kannustusta ja henkisellä tuella uskoa tai aatetta. (Kumpusalo 1991, 14.) Törrösen (2012, 42) mukaan sosiaalinen tuki pitää sisällään emotionaalisen, tiedollisen, sosiaalisen ja välineellisen. Emotionaalisella tuella hän tarkoittaa henkilön itsetunnon tukemista, tiedollisella tuella henkilön oman elämäntilanteen parempaa ymmärrystä, sosiaalisella tuella kumppanuutta, joka auttaa edistämään positiivista mielialaa sekä unohtamaan ongelmia ja välineellisellä tuella taloudellista aineellista apua. Törrönen tuo esiin että, sosiaaliseen tukeen liittyy aina tuen antamisen ja saamisen vaihtoa. Tämä tukee myönteistä vuorovaikutusta ja poistaa yksinäisyyden tunnetta. Sosiaalista tukea voi saada omalta perheeltä ja lähimmäisiltä, ystävilta, sukulaisilta, työkavereilta, naapureilta, tuttavilta sekä viranomaisilta. Sosiaalisella tuella voidaan tukea fyysistä, psyykkistä tai sosiaalista selviytymistä. Tukea olisi tärkeä tarjota silloin, kun henkilö sitä tarvitsee. Oikein ajoitettu tuki on parhaimmillaan tehokasta ja vaikuttavaa. (Kumpusalo 1991, 15–17.)

Lapsiperheistä osa tarvitsee paljon enemmän ja aikaisemmin tukea (Lapsiasiavaltuutetun vuosikirja 2011, 10; Miller 2010, 55). Tuki auttaa vanhempia kasvamaan kasvattajina (Miller 2010, 56). Lapsiperheet tarvitsevat sekä henkistä että taloudellista tukea. Palvelurakenteita pitäisi muuttaa sillä tavalla, että perheitä ja lapsia pystyttäisiin tukemaan tarpeeksi ajoissa. (Lapsiasiavaltuutetun vuosikirja 2011, 10.) Lapsiperheitä yleensä auttaa jo toisten vanhempien kokemusten ja neuvojen kuuleminen. Keskustelut muiden vanhempien kanssa kuuluvat vanhemmuuden kehitykseen. (Jarasto & Sinervo 1997, 134.) Sosiaaliset suhteet antavat voimaa ja tukevat hyvinvointiamme. Vertaistuki auttaa perheitä jaksamaan arjessa ja antaa uusia näkymiä tulevaisuuteen. (Törrönen 2012, 40–41, 63.) Vertaistuella tarkoite-

(Kaskela & Kekkonen 2008, 18). Yhtenä tavoitteena kasvatuskumppanuudessa onkin lapsen kasvun, kehityksen tai oppimisen alueella mahdollisen tuen tarpeen tai huolen varhainen havaitseminen ja yhteistyö asian parantamiseksi. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 32).

8 TUTKIMUKSEN SUORITTAMINEN

Seuraavissa luvuissa esittelen käyttämäni tutkimusmenetelmää ja aineistonkeruun menetolia sekä kuvailen tutkimuksen kulkua. Lisäksi tarkastelen tutkimuksen etiikkaa ja luotettavuutta.

8.1 Tutkimusmenetelmä

Päätin toteuttaa tutkimukseni laadullisena eli kvalitatiivisena tutkimuksena. Ajattelin, että tällä tavalla saan tutkittavasta aiheestani eniten tietoa. Laadullisen tutkimuksen tavoitteena on kuvata, ymmärtää sekä tulkita tutkittavaa ilmiötä (Kananen 2014, 18). Tarkoituksena on päästä kuvaamaan todellista elämää. Todellisuuden ymmärretään kuitenkin olevan moninaista. Tutkimuksen avulla yritetään löytää tai paljastaa tosiasioita. Laadullinen tutkimusmenetelmä mahdollistaa tutkittavan ilmiön kokonaisvaltaisen tutkimisen. (Hirsijärvi ym. 2009, 161). Tutkittavasta kohteesta voidaan saavuttaa todella syvällinen näkemys (Kananen 2014, 17).

Laadullisessa tutkimuksessa ihmistä suositaan tiedonkeruun kohteena. Luotetaan enemmän omiin havaintoihin ja keskusteluihin tutkittavien kanssa kuin tietoon, joka on hankittu mittausvälineillä. Tutkittavat ihmiset valitaan tarkoituksenmukaisesti. (Hirsijärvi ym. 2009, 164.) Tutkimuksissa keskitytään yksittäisten tapauksien tarkasteluun ja oleellista on korostaa tutkittavien näkökulmia ja tuoda esiin heidän kokemuksiaan. (Puusa & Juuti 2011, 47–48.) Laadullisin menetelmin saatuja tuloksia ei voida yleistää. Aineistoa kerätään niin kauan kuin tutkija pystyy ymmärtämään ilmiötä ja saamaan tutkimusongelmiinsa vastauksia. (Kananen 2014, 17, 19.)

Laadullisessa tutkimuksessa tiedonkeruumenetelmiä ovat haastattelut, havainnointi, kyselyt ja dokumentit (Kananen 2014, 27). Näistä yleisin tiedonkeruumenetelmä on erilaiset haastattelut (Puusa & Juuti 2011, 73). Valitsin myös itse tutkimukseni tiedonkeruutavaksi haastattelun, tarkemmin sanottuna teemahaastattelun. Haastattelu on ainutlaatuinen tiedonkeruumenetelmä, koska siinä ollaan tutkittavien kanssa suorassa vuorovaikutuksessa (Hirsijärvi ym. 2009, 204). Se on eräänlainen keskustelu, joka etenee kuitenkin tutkijan johdolla. Tavoitteena on

saada selville tutkijan tutkimuksen kannalta kiinnostavat asiat. (Eskola & Vastamäki 2015, 27–28.) Tutkimushaastattelussa haastateltavien määrä voidaan määrittää saturaation perusteella. Tällä tarkoitetaan sitä, että tutkija haastattelee niin kauan eri haastateltavia kunnes nämä eivät tuota enää merkittävää uutta tietoa. (Hirsijärvi & Hurme 2008, 60.)

Haastattelu tutkimusmenetelmänä tuo etuja, mutta myös haittoja. Merkittävämpänä etuna pidetään joustavuutta aineiston keräämisessä. Haastattelua tehdessä tutkija voi vaikuttaa keskustelun kulkuun suuntaamalla sitä oikeaan suuntaan ja muuttamalla haastattelukysymyksiä järjestystä. (Hirsijärvi ym. 2009, 204–205.) Lisäksi tutkija voi pyytää haastateltavaa tarkentamaan tai selittämään paremmin jotain sanomaansa. Tutkijan on kuitenkin hyvä muistaa, ettei ohjaile tai puutu keskustelun kulkuun liikaa. Haastattelija voi vaikuttaa merkittävästi saamaansa aineistoon esimerkiksi kysymyksenasetteluilla. Etuna voidaan pitää myös sitä, että tutkija voi valita haastateltaviksi sellaisia henkilöitä, joilla hän tietää olevan kokemusta ja tietoa tutkittavasta asiasta. Haastattelun aikana tutkija pystyy myös tarkastelemaan haastateltavan ei-kielellistä viestintää. Ei-kielelliseen viestintään kuuluu muun muassa haastateltavan eleet ja ilmeet, katsekontakti ja liikkuminen. Näiden tarkasteleminen ja niiden pohjalta tehdyt lisäkysymykset voivat antaa lisää vihjeitä tutkittavasta asiasta. Haastattelun tavoitteena on saada mahdollisimman paljon tietoa tutkittavasta asiasta. Tutkijan on hyvä miettiä antaako hän haastattelun aiheen tai haastattelukysymyksiä etukäteen haastateltavalle. Etukäteen annetut tiedot haastattelusta voivat suunnata, rajata tai jopa kahlita haastateltavien ajatuksia. (Puusa & Juuti 2011, 76–77.)

Haastattelujen ongelmina pidetään sen tarvitsemaa aikaa. Haastatteluiden pitäminen vaatii huolellista suunnittelua ja perehtymistä haastattelijan rooliin sekä tehtäviin. Luotettavuus ja virhelähteet ovat myös eräitä ongelmia. (Hirsijärvi ym. 2009, 206–207.) Tutkijan pitäisi pystyä muodostamaan haastattelutilanteeseen luottamuksellinen ilmapiiri ja saada haastateltava motivoituneeksi. Haastateltavalla on taipumusta antaa tilanteessa sosiaalisesti suotavia vastauksia, jotka heikentävät haastatteluiden luotettavuutta. Tällä tarkoitetaan sitä, että haastateltava kertoo sellaisia vastauksia, joiden hän uskoo olevan niin sanotusti yleisesti hyväksytyjä vastauksia. (Puusa & Juuti 2011, 78.) Haastattelutilanteissa on tärkeää, että haas-

tattelijalla on taitoa tulkita haastateltavien vastauksia kulttuuristen merkitysten ja merkitysmaailmojen kautta. Haastatteluissa saatu aineisto on aina konteksti- ja tilannesidonnainen. Tästä johtuen tutkittavat voivat puhua haastattelutilanteessa mahdollisesti eri tavalla kuin jossain toisessa tilanteessa. (Hirsijärvi ym. 2009, 207.)

Haastattelut voidaan toteuttaa yksilö-, pari- tai ryhmähaastatteluina. Yksilöhaastattelut ovat tavallisin tapa toteuttaa haastattelut. Parihaastattelu luetaan yhdeksi ryhmähaastattelun alamuodoksi ja siksi siihen pätevät pitkälti samat ohjeet kuin ryhmähaastatteluun. Ryhmähaastattelu on tehokas tapa kerätä tietoa, koska samalla saadaan tietoa monelta eri henkilöltä samaan aikaan. (Hirsijärvi ym. 2009, 210.) Ryhmähaastattelussa tutkijan on tärkeä huomioida, että kaikki haastateltavat saavat esittää omat ajatuksensa ja keskustelu pysyy valituissa teemoissa (Hirsijärvi & Hurme 2008, 61). Haastattelijan on hyvä pohtia itse, mikä menettely olisi toimivin omassa haastattelutilanteessa (Hirsijärvi ym. 2009, 210).

Haastattelutyypeistä valitsin teemahaastattelun. Tästä voidaan käyttää myös nimitystä puolistrukturoitu haastattelu (Vilka 2015, 124). Teemahaastattelu on välimuoto avoimen ja lomakehaastattelun välillä. Siinä on tyypillistä, että haastattelun teema-alueet ovat tiedossa. Kuitenkaan tarkkoja kysymyksiä tai niiden järjestystä ei välttämättä ole. (Hirsijärvi ym. 2009, 208.) Tutkija keskustelee kuitenkin kaikista teema-alueista kaikkien haastateltavien kanssa. Hänellä on haastattelussa mukanaan ennalta laadittu teemarunko, missä voi olla valmiiksi mietittynä joitain kysymyksiä. (Eskola & Vastamäki 2015, 35–36.) Tutkijan on tärkeää antaa haastateltavan kertoa teemoista mahdollisimman vapaasti ja laajasti (Kananen 2015, 24). Tutkijan pitäisi saada haastateltava kuvaamaan, vertailemaan ja kertomaan omia kokemuksiaan sekä esittämään myös käytännön esimerkkejä. Koehaastatteluiden tekeminen on hyvä tapa varmistaa, että teemat ja teemojen mukaiset kysymykset ovat ymmärrettävissä ja yksiselitteisiä haastateltaville. (Vilka 2015, 129–130.) Teemat haastatteluun voivat muodostua tutkijan intuition, kirjallisuuden tai teorian perusteella. Teema-alueita muodostaessa on tärkeää pitää mielessä tutkimuskysymykset. (Eskola & Vastamäki 2015, 35–36.) Teemojen pitäisi kattaa tutkittavaan ilmiöön liittyvät tutkimuskysymykset ja –ongelman (Kananen 2014, 36).

8.2 Tutkimuksen kulku ja aineiston hankinta

Opinnäytetyöni lähti liikkeelle joulukuussa 2015. Ohjaavan opettajan hyväksyessä aiheeni ja tutkimussuunnitelmani, otin heti asiakseni kartoittaa teoriaan sopivaa materiaalia. Olin puhunut aikaisemmin mahdollisesta opinnäytetyöni aiheesta paikoissa, missä järjestetään avointa varhaiskasvatusta. He vaikuttivat jo silloin kiinnostuneilta aiheestani, mutta päätin käydä kysymässä vielä lähtisivätkö he mukaan mikäli saan kaupungin varhaiskasvatuksen johtajalta luvan työhöni. Tutkimuslupaa hakiessa minulla oli siis osoittaa jo neljä mahdollista haastateltavaa työhöni. Sain tutkimusluvan tammikuussa 2016 Seinäjoen varhaiskasvatusjohtajalta (LIITE 2). Tähän mennessä olin ehtinyt kirjoittaa jo hieman teoriaa työlleni ja perehtyä sopivaan tutkimusmenetelmään. Valmistelin teemahaastattelun rungon ja yhdessä ohjaavan opettajani kanssa hioimme sen valmiiksi. Tavoitteenani oli saada tutkimukseeni eri koulutuksen ja työvuosien omaavia henkilöitä sekä hieman erilaisia avoimen varhaiskasvatuksen paikkoja. Kävin paikan päällä kysymässä haastateltavia ja sopimassa haastatteluista. Koin tämän hyväksi tavaksi, sillä kasvotusten asiasta jutteleminen ja sopiminen kävivät helposti. Löysin sopivat haastateltavat ja sain heidän kanssaan sovittua haastatteluajat vaivatta. Haastattelut toteutin tammi-maaliskuun aikana. Ennen haastattelua haastateltavat saivat nähdä teemahaastattelun rungon ja kysyä mikäli he eivät ymmärtäneet joitain kysymyksistäni. Kerroin myös heille, ettei tutkimuksessani tule esiin keitä olen haastatellut. Osan haastatteluista tein yksilöhaastatteluina ja osan parihaastatteluina. Tämän saivat haastateltavat päättää itse. Suurimassa osassa haastattelupaikoistani työskenteli kaksi työntekijää, jotka kokivat haastattelun luontevaksi toteuttaa parihaastatteluna. He ovat tottuneet työskentelemään yhdessä ja haastattelun koskiessa työtä, oli parihaastattelu hyvä vaihtoehto.

Haastattelut toteutin haastateltavien työpaikalla heidän työtiloissaan, joka oli haastateltavien mielestä sopiva paikka. Työtiloissa ei ollut tällöin paikalla ylimääräisiä henkilöitä. Osassa haastatteluista kuitenkin oli ajoittain joitain häiriötekijöitä. Tällaisia olivat henkilöt, jotka hakivat tiloista jotain. Nämä eivät kuitenkaan vaikuttaneet haastattelun kulkuun. Tein kolme parihaastattelua ja kaksi yksilöhaastattelua. Haastattelut kestivät 35 minuutista 1,5 tuntiin. Yhden haastatteluista kirjoitin ylös ja muut nauhoitin puhelimellani. Huolehdin aina ennen haastatteluista, että puheli-

messani on virtaa ja nauhoitus toimii. Siirsin nauhoitukseni haastatteluiden jälkeen suoraan henkilökohtaiselle tietokoneelleni. Aloitin litteroinnin mahdollisimman pian haastatteluiden jälkeen. Osalla haastateltavista oli paljon asiaa teemoistani ja osalla hieman vähemmän. Sain mielestäni kuitenkin hyvän aineiston kasaan.

8.3 Aineiston purkaminen ja analysointi

Laadullinen aineisto tavallisesti tallennetaan ja kirjoitetaan puhtaaksi eli litteroidaan. Tämä voidaan toteuttaa koko aineistosta tai valikoidusti, kuten teema-alueiden mukaisesti. Ennen litterointia on hyvä miettiä, kuinka aineistoa meinaa analysoida. (Hirsijärvi ym. 2009, 222.) Litterointi on työläs ja aikaa vievä vaihe. Tämä kuitenkin helpottaa tutkimusaineiston analysointia. (Vilka 2015, 137.) Päätin litteroida kaiken saamani aineiston. Koin tämän järkeväksi ratkaisuksi, että saan varmasti kaiken irti haastatteluista. Litteroitaessa olin huolellinen ja tarkka, että kaikki asiat tulevat ylös niin kuin haastateltavat ovat ne kertoneet. Tarvittaessa kelasin nauhoitusta taaksepäin. Parihaastatteluiden litteroinnissa olin erityisen tarkkana siitä, kumpi haastateltavista oli äänessä. Litteroitua aineistoa kertyi yhteensä 68 sivua.

Teemahaastattelun aineistoa analysoidaan tavallisesti teemoittelemalla tai tyyppittelemällä. Teemoittelulla tarkoitetaan aineiston purkamista teemojen mukaisesti. Tyyppittelyllä taas tarkoitetaan aineiston tyyppikuvausten rakentamisesta. (Eskola & Vastamäki 2015, 43.) Teemahaastattelun avulla hankittu aineisto on tavallisesti runsas. Analyysivaiheesta mielenkiintoisen sekä haastavan tekee yleensä aineiston runsaus ja elämänläheisyys. (Hirsijärvi & Hurme 2008, 135.) Käytännössä laadullisen aineiston analyysillä tarkoitetaan aineiston lukemista yhä uudelleen sekä tekstien pohtimista, vertailua, tulkitsemista ja niihin liittyvää teoretisointia. (Rantala 2015, 110) Käytin aineistoni analysointimenetelmänä teemoittelua. Analyysimenetelmän avulla on tarkoitus saada vastaukset tutkimusongelmaan tai tutkimuskysymyksiin (Kananen 2014, 42). Analyysi alkaa tavallisesti jo haastatteluiden teko vaiheessa. Tutkija muodostaa käsityksiä tutkittavasta asiasta haastattellessaan. (Hirsijärvi & Hurme 2008, 136.) Litteroinnin jälkeen haastatteluiden vastaukset jär-

jestetään sopivan teeman alle. Analysointi tapahtuu teemoittain – yksi teema kerrallaan. (Eskola & Vastamäki 2015, 43.)

Käytössäni ei ollut tekstianalyysiohjelmaa, joten litteroin aineiston tietokoneeni Word – kirjoitusohjelmaan. Kirjoitusohjelman etsi-komennon avulla voidaan hakea teemoja, leikata ja liittää niitä peräkkäin. Leikattaviin otteisiin tulisi lisätä tunniste-tiedot. Toinen keino on tehdä jokaiselle teemalla oma tiedosto ja liittää näihin teemoihin haastateltavien samaa teemaa koskevat kirjoitukset. Teemojen mukaan purkamisessa on haasteellista tutkijan mieltä, milloin haastateltava puhuu mistäkin teemasta. Samasta teemasta haastateltava saattaa puhua haastattelun eri kohdissa. (Hirsijärvi & Hurme 2008, 141–142.) Eskolan (2015, 194–201) mukaan teemahaastatteluaineiston analysoinnissa ensimmäinen tehtävä on sen järjestäminen uudestaan teemojen mukaisesti. Tämän jälkeen tutkijan täytyy lukea aineisto tarpeeksi monta kertaa ja esittää siitä nousseet omat tulkinnat. Eskola neuvoo, että tästä työvaiheesta kannatta tehdä muistiinpanot käyttäen esimerkiksi korostus- ja väri-työkaluja. Hän määrittelee analyysin aineiston tiivistämiseksi. Aineisto tulisi tiivistää, järjestää sekä jäsentää. Tämän voi tehdä tematisoimalla tai tyypittelyllä. Tematisoinnissa tarkoituksena on ryhmitellä aineisto teemoittain sekä etsiä aineistosta mielenkiintoisia ja valaisevia sitaatteja tulkittaviksi. Tutkijan pitäisi löytää aineistosta tärkeimmät asiat ja kirjoittaa ne omin sanoin. Mukaan tulisi ottaa myös teoria.

Luin Wordiin kirjoittamani aineistoni muutamaan kertaan läpi ennen kuin ryhdyin varsinaiseen analyysin tekemiseen. Olin kirjoittanut jokaisen haastattelun puhtaaksi omaan tiedostoon. Parihaastatteluista kirjoittaessani erotin A ja B kirjaimilla haastateltavat toisistaan. Kirjoitin myös tiedoston alkuun tunnistetietoja haastateltavista sekä haastattelusta. Tämän jälkeen tein jokaiselle teemalle oman tiedoston ja siirsin sinne haastattelu kerrallaan siihen teemaan mielestäni liittyvät asiat. Seuraavaksi luin huolellisesti tiedoston ja käytin Wordin tekstin korostusväriä merkitsemään tekstistä oleelliset kohdat. Käytin toista väriä merkitsemään mielestäni sopivat sitaatit, joita voisin käyttää tutkimustuloksiani esitellessä. Tulostin tiedostot ja kokosin tutkimustulokset saamani aineiston pohjalta. Palasin myöhemmin vielä aineistoihin ja luin kaikki läpi huolellisesti sekä tarkkailin kriittisesti olenko saanut kaiken oleellisen kirjoitettua tutkimustuloksiini. Tällä tavalla löysin vielä hieman lisää materiaalia tutkimustuloksiini.

8.4 Tutkimuksen etiikka ja luotettavuus

Tutkimuksia tehdessä tutkijan täytyy muistaa miettiä eettisiä asioita eli mikä on oikein ja väärin, hyvää ja paha (Hirsijärvi ym. 2009, 23). Laadullisessa tutkimuksessa eettiset kysymykset liittyvät tutkimuksen eri vaiheisiin. Tutkijan tulisi miettiä tutkimuksen tarkoitusta ja hyötyä sekä tutkimuksen suunnitelmaa, kuten kuinka tutkija saa suostumuksen tutkittavilta henkilöiltä. Haastattelua tiedonkeruumetodina käyttäessä olisi syytä pohtia tilanteen vaikutusta haastateltaviin sekä litteroitaessa nauhoitusten ja kirjoitusten luottamuksellisuutta sekä haastateltavien kertomien asioiden esittämistä tavalla, jolla he ovat itse ne esittäneet. Analyysiä tehdessä tulisi pohtia, kuinka syvällisesti ja kriittisesti aineiston voi analysoida. Tutkimuksen tuloksia esitellessä tiedon pitäisi olla niin varmaa ja todettua kuin mahdollista. (Hirsijärvi & Hurme 2008, 63.)

Tieteellistä käytäntöä noudattava tutkimus on lähtökohtaisesti eettisesti hyvä. Tällä tarkoitetaan rehellisyyttä, huolellisuutta ja tarkkuutta tutkimustyössä sekä muiden tutkijoiden töiden ja saavutuksien esittämistä oikealla tavalla eli toisten töitä ei plagioida. Lisäksi tutkimus pitäisi olla yksityiskohtaisesti ja tieteellisesti oikealla tavalla suunniteltu, toteutettu sekä raportoitu. Tutkimuksia tehdessä lähtökohtana on aina ihmisarvon kunnioittaminen. (Hirsijärvi ym. 2009, 23–25.)

Erityisesti tutkimuksissa, joissa käytetään haastatteluja tiedonkeruumetodeina, eettisiä ongelmia täytyy miettiä tarkkaan. Tärkeimpiä eettisiä periaatteita ihmisiin kohdistuvissa tutkimuksissa ovat tietoon perustuva suostumus, luottamuksellisuus, seuraukset ja yksityisyys. Ryhmähaastatteluita litteroitaessa tulisi olla erityisen tarkkana siitä, kuka haastateltavista asioita esittää. (Hirsijärvi & Hurme 2008, 19–20, 63.)

Opinnäytetyötäni tehdessä pidin koko ajan mielessä etiikan. Teoriaa muodostaessa kirjoitin heti tekstin perään, mistä tiedon olin saanut tai löytänyt. Muokkasin löytämäni tietoa omiksi sanoikseni. Tutkimusosuuteen en pakottanut ketään enkä käyttänyt muita kyseenalaisia keinoja saadakseni haastateltavia. Haastateltavat ovat suostuneet vapaaehtoisesti tutkimukseeni ja he ovat saaneet tutkimuksestani tietoa. Kysyin jokaiselta haastateltavalta luvan haastattelun nauhoittamiseen. Nauhoitin haastattelut puhelimeilläni ja siirsin ne heti haastatteluiden jälkeen omal-

le henkilökohtaiselle tietokoneelleni. Äänitteitä ei ole kuullut tai käsitellyt kukaan muu kuin minä eikä myöskään haastatteluista tehtyjä tiedostoja ole nähnyt tai käsitellyt muut kuin minä. Lupasin nämä asiat haastateltaville ja ne myös pidin. Lupasin haastateltaville myös ettei opinnäytetyöhöni tule ilmi tietoja haastateltavista enkä näitä ole sinne laittanut. Tutkimustulokset olen esittänyt tavalla, millä haastateltavat ovat asiat minulle kertoneet.

Tieteellisen työn luotettavuutta tulisi arvioida aina jotenkin. Yleiset tieteellisten tutkimuksien luotettavuusmittarit ovat reliabiliteetti ja validiteetti. Reliabiliteetilla tarkoitetaan tulosten pysyvyyttä eli sitä, jos tutkimus uusittaisiin, saataisiin samanlaiset tutkimustulokset. Validiteetilla taas tarkoitetaan oikeiden asioiden tutkimista eli sitä, että tutkimusasetelma ja aineiston analyysi on tehty oikein. Laadullisessa tutkimuksessa tutkimuksen luotettavuuden tarkastelu on hieman toisenlaista. Määrällisessä tutkimuksessa pystytään paremmin tutkimaan tutkimuksen luotettavuutta reliabiliteetin ja validiteetin avulla. (Kananen 2014, 146–147.)

Laadullisessa tutkimuksessa luotettavuutta ja uskottavuutta lisää tutkimuksen prosessin esiin tuominen (Kiviniemi 2015, 84–86). Lisäksi tutkijan olisi tärkeä perustella ratkaisujaan ja valintojaan eli miksi mitään on tehty (Kananen 2014, 151). Tutkijan tulisi tarkasti selostaa tutkimuksen eri vaiheita. Hänen tulisi kertoa aineiston tuottamisen olosuhteista selvästi ja johdonmukaisesti, kuten haastattelututkimuksessa paikoista ja olosuhteista, missä aineisto on kerätty. Samoin olisi tärkeää selventää haastatteluihin käytettyä aikaa, mahdollisia häiriötekijöitä ja virhetulkintoja haastattelussa sekä tutkijan omaa arviointia tilanteesta. Tuloksia esitellessä on myös oltava tarkkana. Tutkijan tulisi kertoa esittämiensä tulkintojen perusteita. Suorilla haastatteluotteilla tutkimustuloksia saa helposti rikastutettua. Tämä myös yleensä auttaa tutkimuksen lukijaa. (Hirsijärvi ym. 2009, 232–233.) Tutkimustulosten luotettavuutta lisää eri lähteistä saatu tieto, joka on samanlaista kuin tutkijan oma tulkinta ja esitetyt väitteet. (Kananen 2014, 152.) Lähteiden luotettavuuteen tulisi kiinnittää myös huomiota (Hirsijärvi & Hurme, 189).

Laadullisessa tutkimuksessa tutkija on itse eräänlainen aineistonkeruun väline. Tällöin on ymmärrettävää, että tutkijan näkemykset ja tulkinnat tutkittavasta asiasta kehittyvät tutkimusprosessin myötä. Tutkimustaan raportoitaessa tutkija on myös tulkintojen tekijä. Vaikka tutkija kertoisi selkeästi tutkimuksen eri vaiheista ja

joku toinen tekisi saman tutkimuksen, voi tämä toinen tutkija tulkita asioita toisin. (Kiviniemi 2015, 84–86.) Etenkin haastatteluissa tutkimustulokset ovat aina seurausta tutkijan ja haastateltavan yhteistoiminnasta (Hirsijärvi & Hurme, 189).

9 TUTKIMUSTULOKSET

Tässä luvussa esittelen tutkimukseni tulokset. Tuloksia tuon esiin teemojen toiminta, toiminnan merkitys, lapsi ja toiminta, perheet, yhteistyö, huolenaiheet sekä tulevaisuus avulla. Ennen teemoja kuitenkin tuon esiin tutkimukseeni osallistuneiden taustatietoja. Tuloksia esitellessäni käytän suoria lainauksia haastatteluista.

9.1 Taustatiedot

Toteutin tutkimukseni Seinäjoen kaupungissa. Haastattelin yhteensä kahdeksaa työntekijää kunnan avoimista varhaiskasvatuspalveluista. Osan haastatteluista toteutin parihaastatteluina ja osan yksilöhaastatteluina. Tutkimukseeni osallistuneet henkilöt olivat koulutukseltaan yliopistosta valmistuneita lastentarhanopettajia, lähihoitajia, lastenohjaajia ja lastenhoitajia. Haastateltavista kaikki olivat sukupuoleltaan naisia. Työkokemusta varhaiskasvatuksesta haastateltavilla oli 8-40 vuotta. Kaikilla haastateltavilla oli työkokemusta tavallisesta päiväkodista. Lisäksi haastateltavilla oli työkokemusta varhaiskasvatussektorilta esimerkiksi ryhmäperhepäiväkodista, kerhotoiminnasta, perhepäivähoidosta, kiertävänä hoitajana toimimisesta sekä johtamistehtävistä.

9.2 Työssä innostavat ja tärkeät tekijät

Työssä innostavaksi tekijäksi nousivat lapset ja todellinen läsnäolo lasten kanssa. Moni haastateltavista toi esiin sen, että avoimissa varhaiskasvatuspalveluissa työntekijät pystyvät kunnolla keskittymään lapsiin. Tällä he tarkoittivat sitä, että päivähoitossa työntekijöiltä kuluu paljon aikaa lasten perushoittoon ja muihin tehtäviin. Haastateltavat kokivat innostavaksi toiminnan suunnittelemisen ja järjestämisen vapauden sekä vastuun. Haastatteluista kävi myös ilmi, että työilmapiiri koettiin hyvänä ja innostavana asiana. Eräs haastateltavista koki, että työssä innostaa sen monipuolisuus, luovuus ja itsenäisyys. Useimpien lasten kohdalla työntekijät saavat olla ensimmäinen linkki varhaiskasvatukseen. Haastateltavat kokivat työssään tärkeäksi sen, että lasten olisi mukava tulla toimintaan ja heille jäisi hyvä

kokemus näistä varhaiskasvatuspalveluista. Vanhempien tukena oleminen koettiin myös tärkeäksi asiaksi työssä.

Mikä innostaa niin mun mielestä täs leikkitoiminnas innostaa se vapaus ja vastuu...me saadaan aika vapaasti täällä suunnitella se toiminta et mitä me halutaan ottaa ja mitä ei haluta. Se on tosi innostavaa et saa suunnitella tähän oman näköstä juttua ja kaikkea semmosta.

...jotenki semmosta intensiivisempää lapsen kans olemista. Tuntuu, että päiväkodis aika menee niihin rutiineihin ja se päivä on niin pitkä. Jotenki tää on vaa niin sitä lasten kans olemista.

9.3 Toiminta

Haastatteluiden mukaan avoimien varhaiskasvatuspalveluiden toiminta on ollut hyvin kirjavaa. Seinäjoella toimintaan on vedetty yhteisiä linjauksia. Näitä linjauksia ovat esimerkiksi se, ettei leikkitoiminnoissa ruokailla ja yksi ryhmä kokoontuu 1-2 kertaa viikossa kolme tuntia kerrallaan. Leikkitoiminnan palveluita tarjotaan 2-5-vuotiaille lapsille, jotka ei käytä muita varhaiskasvatuspalveluita. Päivän aikana kokoontuu kaksi ryhmää, aamu- ja iltapäiväryhmät. Haastateltavat ovat muokanneet alkamisajat paikkakohtaisesti sopivaksi. Lapsiryhmien koot vaihtelivat 10–16 lapseen. Ryhmän kokoihin vaikuttivat pienten lasten määrä. Ryhmissä oli kaiken ikäisiä lapsia, keskimääräisesti 2-vuotiaita lapsia oli kuitenkin osassa paikassa enemmän. Yhdessä leikkitoiminnassa käy aina yli 50 lasta viikossa. Leikkitoimintaa ohjaa aina yksi lastentarhanopettaja ja hoitaja. Osassa leikkitoiminnoista oli lastentarhanopettaja ja kaksi hoitajaa. Tutkimuksessani mukana olleet leikkitoiminnot ovat toimineet 1-4 vuotta.

..meidän määrä on 53 lasta. Me pyöritetään niinku kahden kasvattajan voimin...

Ku ne ottaa kaiken ihan avosylin vastaan ku niitä ei oo turrutettu sillä vielä ja ku ne ei oo koskaan sillä tavalla väsyneitä ku koko päivälapset on esimerkiksi loppuviikosta ja ne jaksaa ihan eri tavalla ku tää on vaa semmonen kiva juttu mitä ne odottaa.

Päivän toiminta muodostuu yleensä vapaasta leikistä, toimintahetkestä ja ulkoilusta. Kaikki leikkitoiminnot päättivät ryhmän päivän ulkoiluun. Päivä alkoi vapaalla

leikillä tai yhteisellä alkupiirillä. Toimintaa pyritään järjestämään niin, että se on mahdollisimman monipuolista ja lasten eri ikä- ja kehitystasoja huomioon ottavaa. Haastateltavat kertoivat myös miettivänsä toimintaa suunnitellessa sitä, että lapset viihtyisivät ja toiminta olisi lasten mielestä mukavaa ja mielenkiintoista. Jokaiselle lapselle yritetään löytää häntä kiinnostavaa tekemistä. Toiminnan sisältö muodostuu työntekijöiden suunnitelmien mukaan. Haastateltavat kokivat, että toiminnan suunnittelua haastaa ryhmien suuri ikäjakauma sekä ryhmässä tapahtuvat muutokset. Toiset kokivat kuitenkin ikäjakauman myös helpottavaksi tekijäksi. Vanhemmat lapset opettavat esimerkillään pienempiä lapsia toimimaan leikkitoiminnassa. Kaikissa leikkitoiminnoissa toimintaan kuului kädentaitoja, laulua ja loruttelua. Puolet haastateltavista kertoi myös järjestävänsä liikunta- ja satuhetkiä sekä erilaisia retkiä. Yhdellä leikkitoiminnalla on joka toinen viikko ponitoimintaa, joka sisältää esimerkiksi hevosen hoitoon ja ratsastukseen liittyviä asioita. Haastateltavien mielestä toiminta on hyvin samankaltaista kuin päiväkodeissa. Jokainen leikkitoiminta tekee aina suunnitelman kuukaudeksi kerrallaan ja he lähettävät sen leikkitoiminnassa käyville perheille tiedoksi.

...toiminnassa pyritään siihen, että se on mahdollisimman monipuolista, että on hyvin samantyyppistä kuin mitä päiväkotiryhmissä on. Että tietysti siinä lasten ikä jonkun verran sanelee sitä tekemistä, mutta on kuitenkin liikuntaa, askartelua, leikkiä ja retkiä.

Ja sitte tuota aikalailla on myös liikettä näissä ryhmissä, että tietenkin vanhempi menee töihin, niin lapsi menee kokopäivähoitoon niin sellaisia jää tästä pois, mut tulijoita on eli koko ajan niinku tapahtuu.

9.4 Toiminnan merkitys

Haastateltavat kokivat toiminnan merkitykselliseksi ja tärkeäksi. He kokivat, että tällä pienellä toiminnalla pystytään tekemään isoja ja merkittäviäkin asioita. Kaikki haastateltavista toivat ilmi, että toiminta antaa vanhemmille hengähdyshetken. He kokivat, että pieni hengähdyshetki saattaa vaikuttaa pieneltä asialta, mutta voi olla todella tärkeä lapsiperheiden vanhemmille. Lapsi saa suunniteltua ja tavoitteellista toimintaa ammattilaisten järjestämänä ja kuitenkin niin, ettei lapsen tarvitse mennä päivähoitoon. Toiminnan koettiin olevan lapselle ja hänen perheelleen hyvä keino tutustua varhaiskasvatukseen ja opetella olemaan hetken aikaa erossa toisistaan.

Haastateltavat toivat esiin, että sellaiset lapset jotka todella tarvitsevat päivähoitoa voivat saada sen toiminnassa käymisen myötä helpommin. Perhettä voidaan myös ohjata tarvittaessa muihin sopiviin palveluihin. Haastateltavat kokivat, että toiminta on matalan kynnyksen paikka, missä vanhemmilla on mahdollisuus kysyä neuvoa tai tukea esimerkiksi kasvatusasioihin.

Tavallaan niinku ollaan siellä niiden perheen tukena ja yhdessä tätä työtä tehdään lasten ehdoilla ja niillä resursseilla mitä meillä täs on... mä koen, että mä autan sitä perhettä tavallaan niitä vanhempia saamaan jonkinlaisen hengähdystauon siihen arkiseen elämään ja tavallaan niinku isommat lapset saa sit leikkiseuraa. Että ihan näitä pieniä yksinkertaisia asioita, jotka on tavallaan sit tosi tärkeitä siellä perheessä, et perheen arki toimii.

..nytki on monta semmosta et ne laskee iha päiviä et ne pääsee kerhoon et se tuntuu niinku hirveen hyvältä.

Me ollaan sanottuki et tää on semmonen pehmeä lasku sinne päiväkotimaailmaan tai sinne ihan koko päivähoitomaailmaan ja myös sitä palautetta on tullu vanhemmilta, että tää on niinku loistava tapa harjaannuttaa niitä taitoja ja vähä pienemmällä ajalla opetella sitä erossa olemista..

9.5 Lapsi ja toiminta

Lapsi saa toiminnasta erilaisia virikkeitä ja ikäistänsä seuraa. Haastateltavat kertoivat, että monet lapsista ovat toiminnan aikana löytäneet kavereita ja lapset selkeästi odottavat kaverin saapumista leikkitoimintaan. Kaverin löytäminen ja toiminnassa käyminen on myös auttanut lasta pääsemään eroon ujoudesta. Jotkut lapset käyvät myös näiden uusien kavereiden luona leikkimässä. Haastateltavat kertoivat, että lapset oppivat ja kehittyvät monissa asioissa leikkitoiminnassa käymisen myötä. Erilainen ympäristö, leikkitilat ja välineet innostavat lapsia. Haastateltavat puhuivat myös ryhmän esimerkistä, ryhmä ja toiset lapset auttavat lasta oppimaan ja kehittymään. Lapset kehittyvät esimerkiksi ryhmässä toimimisessa, oman vuoron odottamisessa, sosiaalisissa taidoissa ja leikkitaidoissa. Haastateltavat toivat esiin, että he auttavat lapsia löytämään sopivan leikin, ovat tarvittaessa leikissä mukana ja pyrkivät siihen, että leikki kestäisi jonkun aikaa. Lapset oppivat myös sääntöjä ja niiden noudattamista sekä tavaroiden jakamista. Moni lapsi ke-

hittyy ja tulee omatoimisemmaksi myös ihan päivittäisissä asioissa. Näitä voivat olla pukeminen, lelujen kerääminen sekä kuivaksi oppiminen. Kärsivällisyys ja keskittyminen paranevat sekä moni lapsista oppii vähitellen istumaan omalla paikallaan ja kuuntelemaan ryhmätuokion aikana. Haastatteluista kävi ilmi, että monikaan lapsista ei ole leikkitoimintaan tullessa esimerkiksi askarrellut yhtään. Isotkin lapset voivat vasta leikkitoiminnassa alkaa harjoitella esimerkiksi saksien ja kynän käyttöä. Pelien pelaaminen ja palapelien kokoaminen ovat myös asioita, joissa lapsi kehittyy leikkitoiminnoissa käydessään. Yhdessä leikkitoiminnassa ponit olivat osa toimintaa, joka toi lapsille muun muassa onnistumisen kokemuksia ja rohkeutta. Haastatteluissa tuotiin esille, että toiminnan avulla pyritään antamaan valmiuksia esikouluun lähteville lapsille. Heille voidaan järjestää erilaisia tehtäviä ja kannustaa sekä ohjata omatoimisuuteen. Toiminnan myötä lapset oppivat tulemaan toimeen muidenkin aikuisten kanssa ja luottamaan heihin. Haastateltavat ovat saaneet palautetta, että lapsen käyminen toiminnassa rauhoittaa perheiden iltaa ja lapsi nukkuu yönsä paremmin.

No se antaa virikkeitä ja sitte mun mielestä sosiaalisia taitoja parantaa. Justiin tulee sitä jakamista ja toisten lasten kans olemista ja tällästä mitä päiväkodiski.

On reipastumista, on puheen kehitystä, on motorista kehitystä, on oppimista...

...se ryhmä esimerkki ku muutki vetää sukkaa jalkaan ja näin et ihan semmosten arkitaitojen kehittyminen on yksi, mutta sitte myöski tämä josta monet vanhemmat puhuu, et lapset rupee tiettyssä iässä kampaamaan sitä ikäistään seuraa.

Haastateltavat kertoivat, että leikkitoiminnan avulla voidaan myös havaita ja auttaa, jos lapsella on esimerkiksi normaalista kehityksestä poikkeavaa käytöstä. Haastattelussa tuotiin esille, etteivät vanhemmat aina huomaa tällaisia asioita kun ovat lapsen kanssa joka päivä. Leikkitoiminnassa kehityksen haasteita on kuitenkin hankalampi todeta kuin päiväkotiryhmässä, koska lapset ovat vain niin lyhyen aikaa. Leikkitoiminnan työntekijöiden tukena on aina tarvittaessa kiertävä erityislastentarhanopettaja.

9.6 Perheet

Avoimia varhaiskasvatuspalveluita käyttävät pääasiassa perheet, joissa äiti on pienen lapsen kanssa kotona ja tuo leikki-ikäisen tai leikki-ikäiset lapset leikkitoimintaan. Asiakkaina voi olla perheitä, joista toinen vanhemmista tai molemmat ovat työttömiä. Jotkut vanhemmat pystyvät hyödyntämään palveluita vaikka molemmat vanhemmista olisivatkin työssäkäyviä, kuten vuorotyötä tekevät vanhemmat. Haastattelujen mukaan perheet voivat käyttää palveluita myös silloin, jos äiti on palaamassa työelämään ja haluaa lapsen ottavan ensimmäistä kontaktia varhaiskasvatuspalveluihin.

Haastateltavat määrittelivät käyttäjät tavallisiksi lapsiperheiksi. Leikkitoiminnassa käyvien lasten vanhemmat ovat monen ikäisiä, on kahden huoltajan perheitä ja yksinhuoltajaperheitä. Yleensä perheet asuvat käyttämänsä palvelun lähetyvillä, mutta osa kulkee myös jostain kauempaa. Haastateltavien mielestä näiden palveluiden piiriin ei yleensä hakeudu sellaiset perheet, jotka todella tarvitsisivat tukea arjessa jaksamiseen ja pärjäämiseen.

Kyllä sitä joskus miettii, et löytääkö tää semmosia jotka oikeesti tarvis. Just semmonen, joka on vaikka väsyny äiti, että voi olla vaikka synnytyksen jälkeistä masennusta jopa. Että löytääkö semmoset tätä ja osataanko tarjota tätä ensimmäiseksi tukimuodoksi.

Tarpeen mukaan leikkitoiminnoissa järjestetään aikuinen-lapsiryhmä aina kerran viikossa tai useammin. Silloin toimintaan saa osallistua lapsi yhdessä aikuisen kanssa. Haastateltavien mukaan usein näihin ryhmiin osallistuu äiti alle kouluikäisten lastensa kanssa, mutta myös isät ja isovanhemmat ovat käyneet näissä ryhmissä lastensa kanssa. Toiminta näissä ryhmissä on samankaltaista kuin lapsiryhmän toiminta, on vapaata leikkiä ja jotain yhteistä tekemistä. Haastatteluista nousi esiin, että he mahdollistavat toiminnan aikana vanhemman ja leikki-ikäisen lapsen yhteisen toiminta- tai leikkihetken pitämällä huolta perheen nuorimmasta. Sillä usein näissä ryhmissä käyvillä perheillä on myös vauva mukana.

Haastateltavien mukaan toiminta tarjoaa vanhemmille vertaistukea. He saavat toiminnan aikana jutella samassa elämäntilanteessa olevien vanhempien kanssa. Toiminnan myötä heidän on helpompaa myös keskustella työntekijöiden kanssa.

Haastateltavat kertoivatkin, että vanhemmat ovat hakeneet vinkkejä ja tukea kasvatusasioihin sekä halunneet ihan keskustella muista päivittäisistä asioista. Toiminnan aikana on keskusteltu myös koko porukassa erilaisista asioista, kuten uniongelmista ja lapsen kiukuttelut. Haastateltavien mukaan vanhemmat ovat ystävystyneet toiminnassa käymisen myötä muiden kävijöiden kanssa ja osa vierailee vapaa-ajallakin toistensa luona.

..kyllä se on paikkansa löytänyt ja tosiaan viime vuonna oli vähä niitäkin kertoja, että oli niinku liikaa sitä väkeä. Se oli jo vähä semmosta hälinäistä.

No kyllä he itte on sitä mieltä, että he saavat semmosen virkistävän aamupäivän, jossa näkee muita samassa tilanteessa olevia vanhempia..

9.7 Yhteistyö

Haastateltavien mielestä yhteistyö vanhempien kanssa sujuu hyvin. Osa vanhemmista haluaa jutella ja jakaa perheen asioita enemmän työntekijöiden kanssa ja toiset vähemmän. Haastateltavat kertoivat, että he pyrkivät aina kertomaan vanhemmille lapsen päivästä ja päivän tapahtumista. Joskus se voi olla hankalaa, kun lapsia haetaan ja tuodaan samaan aikaan. Työntekijät ja vanhemmat ovat yhteyksissä kasvokkain tapahtuvan vuorovaikutuksen lisäksi myös sähköpostin, puhelimen ja Daisyn kautta.

Seinäjoen kaupungilla on leikkitoiminnoissa käyville lapsille suunnattu oma vasu. Vasulla tarkoitetaan lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa. Se on suppeampi kuin mitä päiväkodeissa. Vanhemmat täyttävät sen ja tuovat leikkitoimintaan työntekijöiden työvälineeksi. Leikkitoimintojen vasussa pyydetään vanhempia kertomaan esimerkiksi kuinka lapsi otetaan vastaan haku- ja tuontitilanteissa, mitä he toivovat leikkitoiminnalta sekä ihan perustietoja lapsesta. Leikkitoiminnoissa ei kuulu järjestää vasu-keskusteluja vanhempien kanssa, mutta osa on tarjonnut tällaista lyhyttä vasu-keskustelua mahdollisuutta tai vanhempien näin toivoessa järjestänyt sellaisen. Kaikki haastateltavista kertoivat, että ovat saaneet vanhemmilta kovasti kiitosta toiminnasta.

No kyllä meidän mielestä hyvin sillä lailla, että tietysti ne tulo- ja haku-tilanteet on erilaisia ku normi päiväkotiryhmässä ku ne pämähtää 10-15 minuutin sisällä koko sakki tuomaan ja hakemaan, että eihän niissä tilanteissa mitään kauheen pitkiä keskusteluja voida ruveta pitämään, mutta kyllä siinä ny pyritään jotain sanomaan siitä lapsesta tai päivän tekemisestä tai jos on ollu jotain erityistä...

9.8 Huolenaiheet

Yhtenä aiheena haastattelussa oli alle kouluikäisten lasten elämässä näyttäytyvät huolenaiheet. Kaikkien haastateltavien mukaan avoimissa varhaiskasvatuspalveluissa käyvien lasten elämä näyttää pääsääntöisesti hyvältä. He eivät tuoneet esille erityisiä huolenaiheita liittyen näissä palveluissa käyviin lapsiin. Eräs haastateltavista kuvasi näiden lasten elämää aktiiviseksi ja kodikkaaksi.

...mutta niinku täältäpäin ku kattoo näitä perheitä, mitä meillä on niin mun mielestä näyttää tosi hyvältä. Ainaki suurimman osan.

Yleensä lapsiperheiden arjesta haastateltavat olivat havainnoineet joitakin asioita, jotka huolestuttivat heitä kasvatuksen ammattilaisina. Haastateltavat nostivat esille esimerkiksi perheiden kiireen. Monet nykyajan lapsiperheistä ovat koko ajan menossa ja tekemässä jotain. Lapsia viedään eri harrastuksiin, tapahtumiin tai paikkoihin tai vanhemmat itse ovat menossa ja lapsia kuljetetaan mukana. Eräs haastateltavista puhui lapsiperheiden yhteisöjen ja verkostojen vähyydestä sekä siitä, että nykyään isovanhemmat saattavat asua kaukana. Perheitä, jotka tarvitsisivat tukea ja apua, on hankala auttaa koska he ovat yleensä juuri niitä jotka jäävät kotiin.

Haastateltavat puhuivat vanhempien tavasta kasvattaa lapsia. Vanhemmat saavat liikaa tietoa, joka osaltaan aiheuttaa sen ettei omiin taitoihin ja pärjäämiseen vanhempana luoteta. Haastateltavien mukaan nykyään vanhemmat eivät halua tai osaa asettaa lapsilleen rajoja, lapsille annetaan ihan liikaa valtaa. Vanhemmat eivät halua tuottaa lapsilleen pettymyksiä tai mielipahaa. Eräs haastateltavista kuvasi, että vanhemmat ovat valmiita tekemään itse melkein mitä vain ettei lapsi joudu kokemaan ikäviä asioita. Puheeksi nousi myös työelämä, joka haastaa nykypäivänä ihan eri tavalla lapsiperheen arkea ja vie voimia vanhemmilta. Haastatel-

tavat puhuivat puhelimista ja tableteista, kuinka ne vievät aikaa lapsilta. Lapset myös itse käyttävät paljon näitä laitteita ja pelaavat erilaisia pelejä eri laitteilla.

Että ehkä se sellanen perheitten kiire ja sellanen, että pitää olla niin monessa mukana...jos ne on vaa kotona niin niistä tuntuu, että ne tekee jotain pahaa niille lapsille ja et niitä pitäis koko ajan viedä hoplopista toiseen ja ratsastustunneilta jääkiekkoon. Se elämä niinku täytetään jotenki semmosella suorittamisella.

Ehkä yks huolenaihe on se et nykyajan vanhemmat on semmosia, jotka ei tuota niille lapsille niitä pettymyksiä. Ei ehkä näy vielä meillä, mutta varmaan tulee seki pian. Osalla lapsilla on se, et on niitä ääripäitä joka ilta on jotain harrastusta mennään sinne mennään tänne ei oo niinku vapaa aikaa ollenkaan tai semmosta et ollaan vaan...Kultanen keskitie, jos löytyis. Et ei alle kouluikänen tarvi, joka päivä jotaki.

Haastatteluissa selvitin myös millaisia haastavia tai hankalia tilanteita työntekijät ovat kohdanneet työssään. Haastateltavat kokivat, etteivät he olleet tällaisia tilanteita juuri kohdanneet työssään. Haastateltavien mukaan välillä saattaa olla haasteellisia lapsia, mutta niitäkin on todella vähän. Vanhempiin tai perheisiin liittyviä haasteellisia tilanteita ovat olleet esimerkiksi huolen puheeksi ottaminen. Haastateltavien mukaan toimintaan liittyvä hankala tilanne on työntekijöiden sairastumiset tai poissaolot. Työntekijöitä on usein vain kaksi yhdessä leikkitoiminnassa eikä toimintaan oteta tai saada sijaista, mikäli toinen työntekijöistä on töistä pois. Vanhemmat ovat myös näissä tilanteissa kokeneet tilanteen epäreiluna. Haastateltavat kokivat ryhmien vaihtuvuuden omaksi hankaluudeksi. Haastatteluista nousi myös esiin se, ettei toimintaa välttämättä arvosteta päivähoidon työntekijöiden piirissä.

Ei oikeen mitään semmosta. Tää on aika selkee, että kuinka ne tulee meille ja hakee meille. Vielä ku tää on uus ku tää on vasta kaks vuotta ollu niin tuntuu, että nää palaset rupee loksahamaan vasta paikoilleen...

Tää on kumminki sillai tosi haavottuvainen ku meitä on tässä kaks vaan. Mutta kyllä sitä on jostain sijainen tullu, ettei oo yksin täs tarvinu olla.

9.9 Tulevaisuus

Haastateltavien mielestä avoimien varhaiskasvatuspalveluiden tulevaisuus näyttää valoisalta. Heidän mukaan näitä palveluita oltaisiin lisäämässä. Leikkitoimintoihin on jonoja ja toimintamuoto on pidetty.

Hyvin ollaan kyllä ainaki saatu positiivista palautetta ja näin.. joka suunnasta että toivotaan että jatkuis.

Kysyin haastateltavilta kehittämisehdotuksia tulevaisuutta ajatellen. Heidän mielestään avoimia varhaiskasvatuspalveluita tulisi lisätä eri puolille kaupunkia. Haastatteluista nousi esiin myös, että palveluiden piiristä tulisi vielä helpommin päästä tarvittaessa päivähoidon puolelle. Avoimet varhaiskasvatuspalvelut voisi olla tulevaisuudessa yhä enemmän osana päiväkoteja, joka helpottaisi myös vanhempia mieltämään palvelun osaksi varhaiskasvatusta. Haastateltavat pohtivat ryhmien ikäjakaumaa ja aloitusikää. Ryhmiä voisi olla mahdollisuuksien mukaan erikseen pienille ja isoille lapsille ja aloitusikä vasta 3-vuotiaasta eteenpäin. Haastateltavat ajattelivat kuitenkin, että näitä asioita voisi olla hankala toteuttaa ja vanhemmista monet haluavat tuoda jo 2-vuotiaan lapsen leikkitoimintaan. Yhdeksi kehittämiskohdaksi nousi pienryhmätoiminnan kehittäminen myös avointen varhaiskasvatuspalveluiden puolella. Palveluita voitaisiin myös hyödyntää ja tarjota enemmän eri kansalaisuuksista tulleiden lasten ja perheiden kotoutumisen ja kielenoppimisen tukemiseksi.

Mun mielestä tää on just hyvä näin, ettei oo ruokailuja ja aika on hyvä. Sitä ikäähän me joskus mietittiin et oliskohan se parempi jos se olis vasta 3 vuotiaasta, mutta sitte taas niin ku moni perhe haluaa jo sen 2 vuotiaan. Sittehän ne varmaan hakeutuis niille virikepaikoille ja mikä just on tarkoitus et saatais sieltä pois ja hyvin ne on ne 2 vuotiaat niinku puhuttiin niin mainiosti pärjälleet suurin osa.

...mä luulen että suurimmalle osalle perheitä tää riittäis että tää jatkuu näin.. sitä mä toivoisin että jos esim. täältä leikkitoiminnasta huomataan, että jollekki perheelle ja lapselle ei riitä se 6tuntia, että he pääsivät sitte helpommin johonki ryhmään ja vaikka kolme koko päivää tai 5 puoli päivää käyttämään, että jos siitä on oikeesti sille perheellä hyötyä ja sille lapselle. Nyt se tuntuu, että se tökkää helposti siihen että ei oo tilaa.

10 TULOSTEN YHTEENVETOA JA TARKASTELUA

Ensimmäinen tutkimuskysymykseni oli: Mitä avoimet varhaiskasvatuspalvelut pystyvät tarjoamaan lapsiperheille? Tutkimukseni mukaan avoimet varhaiskasvatuspalvelut tarjoavat lapsille ennen kaikkea virikkeitä ja samanikäistä seuraa. Haastateltavat kertoivat, että toiminta on monipuolista sekä lasten ikä- ja kehitystasoja huomioon ottavaa. Pohjoisahon (2011, 2), Lankin (2014, 2) sekä Koskelan ja Pusan (2014, 2) tutkimuksissa päädyttiin myös samanlaisiin tuloksiin. Haastateltavien mielestä toiminta on hyvin samankaltaista kuin mitä päiväkodeissa. Toiminta pyritään järjestämään niin, että lapset viihtyvät ja kokevat toiminnan mukavaksi ja mielenkiintoiseksi. Jokaiselle lapselle yritetään löytää häntä kiinnostavaa tekemistä. Päivän aikana lapset saavat leikkiä vapaasti, ulkoilla ja olla mukana erilaisissa toimintahetkissä. Kaikissa tutkimukseeni osallistuneissa paikoissa toimintaan kuului kädentaitoja, laulua ja loruttelua. Lisäksi järjestettiin liikunta- ja satuhetkiä sekä erilaisia retkiä. Yhdessä leikkitoiminnassa toimintaan kuului ponien kanssa toimiminen. Tämä antoi lapsille rohkeutta toimia eläinten kanssa, onnistumisen kokemuksia sekä opetti muita erilaisia uusia taitoja.

Haastateltavat nostivat esille, että lapset kehittyvät ja oppivat uusia asioita käydessään avoimissa varhaiskasvatuspalveluissa. Heidän mielestään näitä asioita edistävät ryhmässä toimiminen ja muiden lasten esimerkki. Salmivalli (2005, 17) on myös samaa mieltä, että lapset oppivat nopeasti asioita toisiltaan. Etenkin jos joku lapsi on edellä joissain taidoissa, hän voi edesauttaa myös toisten lasten oppimista. Haastateltavien mukaan lapsen oleminen ryhmässä on opettanut myös ihan ryhmässä olemista ja toimimista. Juusola (2011, 176) on samaa mieltä, että lapsi oppii ryhmän avulla toimimaan yhdessä. Haastateltavat kertoivat, että lapset kehittyvät ja tulevat omatoimisemmaksi ihan arkisissa asioissa, kuten pukeminen, vessassa asioiminen ja lelujen kerääminen. Lapset myös reipastuvat, puhe ja motoriset taidot kehittyvät. Toiminnassa käyminen on edistänyt lasten leikkitaitojen, kädentaitojen sekä sosiaalisten taitojen kehittymistä. Keltikangas-Järvisen (2012, 61) mukaan lapsen sosiaaliset taidot eivät voi kehittyä, mikäli lapsi ei pääse niitä harjoittelemaan. Näiden taitojen harjoittelu pienestä pitäen on tärkeää. Huhtanen (2005, 18) on sitä mieltä, että lapset oppivat vuorovaikutuksessa vertaisten kanssa muun muassa leikkitaidot. Heleniuksen ja Lummelahden (2013, 9) mukaan leikin

kehittymiseen vaikuttavat toisten lasten lisäksi aikuiset, leikkivälineistö sekä leikkiympäristö. Haastateltavat puhuivat siitä, että uudet leikkutilat ja välineet innostavat lapsia. Toiminnassa pyritään siihen, että leikki kestäisi jonkun aikaa ja kaikille löytyisi hyviä leikkejä. Toiminnassa käymisen myötä lapset ovat oppineet myös odottamaan omaa vuoroa, jakamaan tavaroita, kuuntelemaan ja noudattamaan sääntöjä. Salmivalli (2005, 36) tuo esiin, että lapsi oppii juuri kavereiden kanssa jakamisen taitoa sekä oman vuoron odottamista. Haastateltavat puhuivat, että he pyrkivät toiminnalla edistämään lisäksi esikouluun lähtevien valmiuksia. Nykyään jokaisen lapsen tulisi osallistua esikouluun. (Varhaiskasvatus [Viitattu 4.2.2016].)

Toiminnassa käymisen myötä lapset ovat saaneet kavereita. Haastateltavat toivat esiin, että joistain lapsista selkeästi huomaa kuinka he odottavat kaverin saapumista paikalle. Sinkkosen (2008, 273) mukaan lapset ovat jo vauvaiässä kiinnostuneita toisista vauvoista. Hänen mielestään lasten kasvaessa ikätovereiden merkitys vain kasvaa. Sinkkosen mukaan ikätoverit auttavat lasta sosiaalisten taitojen kehittämisessä, ryhmässä olemisen taidoissa sekä itsetunnon ja sukupuoli-identiteetin muokkaantumisessa. Haastateltavat kertoivat, että kavereiden löytäminen ja toiminnassa käyminen on auttanut lasta pääsemään eroon arkuudesta ja ujoudesta. Myös Keltikangas-Järvinen (2012, 61) puhuu lapsen ujoudesta. Ujot lapset haluavat tavallisesti mennä muiden lasten joukkoon, mutta eivät uskalla. Tilanteen tultua lapselle tutuksi ujous usein häviää. Haastateltavien mukaan lapsien ystäväystytyä toiminnassa, he ovat käyneet myös toistensa luona leikkimässä vapaa-ajallaan.

Haastateltavat nostivat esiin, että lasten on tärkeää oppia tulemaan toimeen ja luottamaan myös muihin aikuisiin. Toiminnassa käymisen myötä lapsista on selkeästi huomannut kuinka he pikkuhiljaa tulevat tutuiksi työntekijöiden kanssa ja luottavat heihin. Repo (2015, 128) korostaa tätä samaa asiaa. Hänen mielestään lasten on tärkeää saada positiivisia kokemuksia yhdessäolosta toisten lasten, mutta myös muiden aikuisten kanssa. Lapselle pitäisi muodostua tunne, että ihmisiin voi luottaa.

Vanhemmille leikkitoiminta tarjoaa hengähdystauon. Haastateltavat toivat esiin, että hengähdystauko voi olla todella tärkeä pikkulapsiperheen vanhemmille, joiden yöunet voivat olla esimerkiksi vähäisiä vauvan takia. Vanhemmat saavat leikki-

ikäisten lasten ollessa leikkitoiminnassa esimerkiksi levätä tai hoitaa asioita. Vanhemmat ovat kertoneet työntekijöille, että leikkitoimintapäivät auttavat perheiden iltaa. Lapset saavat toiminnassa purkaa energiaansa, joten ilta sujuu rauhallisemmin ja lapset nukkuvat paremmin. Haastateltavien mukaan vanhemmat saattavat kysyä vinkkejä tai neuvoja esimerkiksi lapsen kasvatukseen liittyvissä asioissa tai jutella muuten vain päivittäisistä asioista. Työntekijät haluavat olla helposti lähestyttäviä ja kulkea vanhempien kasvatuskumppaneina.

Aikuinen-lapsitoiminta tarjoaa lapsille ja vanhemmalle yhteisen toiminta hetken. Haastateltavat toivat esiin, että he pyrkivät huolehtimaan perheen pienimmäisestä sillä välin kun vanhempi ja perheen leikki-ikäinen saavat toimia yhdessä. Toiminta tarjoaa myös mahdollisuuden vertaistukeen. Vanhemmat ovat myös ystäväystyneet toiminnassa käymisen myötä muiden kävijöiden kanssa. Haastateltavat kertoivatkin, että toiminnan aikana voidaan yhdessä keskustella erilaisista asioista tai vanhempi voi tulla juttelemaan työntekijöiden kanssa. Jarasto ja Sinervo (1997, 134) korostavat, että keskustelut muiden vanhempien kanssa kuuluvat vanhemmuuden kehitykseen. Lapsiperheitä yleensä auttaa jo toisten vanhempien kokemusten ja neuvojen kuuleminen.

Toinen tutkimuskysymykseni oli: Minkälainen merkitys avoimilla varhaiskasvatuspalveluilla on työntekijöiden näkökulmasta? Työntekijät kokivat toiminnan merkitykselliseksi ja tärkeäksi. Myös Lankin (2014, 2) opinnäytetyössä työntekijät olivat nähneet avoimen varhaiskasvatuksen tärkeänä osana varhaiskasvatusta. Lankin tutkimuksesta paljastui työntekijöiden kokevan, etteivät muut ihmiset näe avoimen varhaiskasvatuksen tärkeyttä. Omissa haastatteluissani nousi esille myös, etteivät päiväkodin puolella työskentelevät ymmärtäisi avoimen varhaiskasvatuksen toiminnan tärkeyttä.

Haastateltavat kertoivat, että ovat saaneet vanhemmilta paljon kiitosta toiminnasta ja vanhempien arvostavan palveluiden olemassaoloa. Avoimet varhaiskasvatuspalvelut ovat perheelle pehmeä lasku varhaiskasvatuspalveluiden piiriin. Toiminnan avulla lapsi ja perhe saavat tutustua varhaiskasvatukseen. Lapsen ollessa leikkitoiminnassa vanhemmat saavat hetken omaa aikaa ja lapsi opetella olemaan erossa vanhemmistaan. Nämä asiat saattavat olla pieniä ja yksinkertaisia, mutta merkityksellisiä lapsiperheen toimivan arjen kannalta. Pohjoisaho (2011, 2) rapor-

toi opinnäytetyössään samanlaisia asioita. Palvelut antavat vanhemmille hengähdystauon ja omaa aikaa sekä perheet ovat tyytyväisiä saamaansa avoimeen varhaiskasvatukseen. Perheiden tyytyväisyyttä avoimiin varhaiskasvatuspalveluihin osoittaa myös terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen toteuttama tutkimus. (Perälä ym. 2011, 50.)

Haastateltavien mukaan lapset ovat innostuneita toiminnasta ja jaksavat hyvin. Leikkitoiminnassa lapsi viettää kolme tuntia kaksi kertaa viikossa, joka haastateltavien näkökulmasta on ihan sopiva aika. Lapsi saa toiminnasta suunnitelmallista ja tavoitteellista toimintaa ammattilaisten järjestämänä. Haastateltavat kokivat, että heillä on toiminnassa aikaa keskittyä lapsiin, kuunnella heitä ja tehdä erilaisia asioita lasten kanssa. Haastateltavien kokemusten mukaan päivähoidossa aikaa menee todella paljon lasten perushoivaan ja muuhun. Haastateltavat näkivät tärkeänä sen, ettei lapsen tarvitse mennä päivähoitoon, mikäli tarvetta ei ole, saadaikseen varhaiskasvatusta. Merkitykselliseksi nähtiin myös se, että tarvittaessa lapsi voi saada helpommin paikan kokopäivähoidosta tai perhettä voidaan ohjata muihin sopiviin palveluihin. Avoimet varhaiskasvatuspalvelut mahdollistavat perheille toisten vanhempien ja työntekijöiden kanssa keskustelemisen, jotka ovat varmasti tärkeitä lapsiperheille. Rönkä ja Kinnunen (2002, 4-5) sekä Määttä ja Rantala (2010, 85) ovat tuoneet esiin, että vanhemmuutta haastaa nykypäivänä monenlaiset eri asiat, kuten tiedon määrä ja sen ristiriitaisuus, työn ja perheen yhteensovittaminen sekä sosiaalisten verkostojen ja tuen vähyyys. Määttä ja Rantala (2002, 85) puhuvat myös siitä, että vanhemmat kokevat epävarmuutta kasvattajina ja rajojen asettajina. Väestöliiton tekemässä tutkimuksessa yksi keskeinen tulos oli, että äidit kokevat yksinäisyyttä. Tällä he ovat tarkoittaneet yksin vastuussa olemista. (Janhunen & Oulasmaa 2008, 10.) Haastateltavat toivat esiin myös näitä samoja asioita puhuessamme yleisesti alle kouluikäisten lapsiperheisiin liittyvistä huolenaiheista. Haastateltavien mukaan kuitenkin näissä palveluissa käyvät lapset ja perheet voivat pääsääntöisesti hyvin eikä isompia huolenaiheita ole juuri nousnut. Kuivakangas (2002, 30) sekä Törrönen (2012, 28) tuovat esiin, että suurin osa lapsista voi hyvin. Haastateltavat kokivat, että ovat tällä toiminnalla pystyneet auttamaan, jos on ollut jotain pientä huolta esimerkiksi lapsen puheen kehitykseen liittyen. Lankin (2014, 2) opinnäytetyössään tuotiin esiin, että avoin varhaiskasvatus nähdään ennaltaehkäisevänä työnä. Tarvittaessa perheiltä voidaan kannustaa,

tukea ja ohjata. Leikkitoiminnan merkittävyyttä tuo esiin myös se, että haastattelut kertoivat yhdessä leikkitoiminnassa käyvän aina yli 50 lasta viikossa. Toimintaa pyörittää tavallisesti kuitenkin vain kaksi työntekijää. Palveluiden piiriin on myös koko ajan jonoa.

Opinnäytetyöni tuloksien sekä esittelemiä aikaisempien tutkimuksien perusteella avoimien varhaiskasvatuspalveluiden järjestäminen kannattaa. Toimintaa pystytään järjestämään pienillä resursseilla, mutta toiminta kuitenkin antaa paljon lapsiperheille. Toiminnan avulla pystytään myös takaamaan paremmin päivähoito sellaisille lapsille, jotka sitä todella tarvitsevat.

11 POHDINTA

Opinnäytetyöprosessi oli aikaa ja voimavaroja vievä, mutta todella opettavainen kokemus. Tämän työn tekeminen lähti todellisuudessa liikkeelle joulukuussa 2015. Työn tekemistä hankaloitti tiukka aikataulu sekä aikaisempien tutkimusten ja kirjallisuuden vähyys tästä aiheesta. Tätä samaa hankaluutta kuvasivat myös Koskela ja Pusa (2014, 68) Pro Gradu - tutkimuksensa pohdintaosuudessa. Oma kiinnostus ja motivaatio pitivät työn tekemistä kuitenkin vauhdissa. Työn etenemistä auttoi tutkimukseeni osallistuneet avoimien varhaiskasvatuspalveluiden työntekijät, jotka olivat innostuneita osallistumaan ja jakamaan tietonsa. Löysin helposti sopivat haastateltavat ja yhteisen ajan heidän kanssaan haastatteluiden tekemiselle. Ennen haastatteluita haasteita tuotti teemahaastattelurungon laatiminen. Näin jälkikäteen ajateltuna muuttaisin haastattelurungossa joitain asioita. Sanasta sanaan literoiminen vei todella paljon aikaa, mutta koen saaneeni näin aineistosta kaiken mahdollisen irti.

Opinnäytetyössäni etsittiin vastauksia kysymyksiin mitä avoimet varhaiskasvatuspalvelut voivat antaa lapsiperheille työntekijöiden mielestä sekä minkälainen merkitys avoimilla varhaiskasvatuspalveluilla on työntekijöiden näkökulmasta. Sain mielestäni työlläni vastaukset näihin kysymyksiin. Eri asioiden tai palveluiden merkitystä voi olla hankala selvittää perusteellisesti. Koen, että työni kuitenkin valaisee avoimien varhaiskasvatuspalveluiden merkitystä työntekijöiden näkökulmasta. Tutkimustuloksiani ei voida yleistää, mutta ne ovat suuntaa antavia. Uskon, että tutkimuksestani on hyötyä kunnille sekä lapsiperheille, jotka miettivät sopivaa toimintaa lapsillensa.

Koen opinnäytetyöni rajauksen kuntien tarjoamiin avoimiin varhaiskasvatuspalveluihin hyväksi. Seurakunnan ja järjestöjen järjestämien avoimien varhaiskasvatuspalveluiden käsitteleminen olisi tehnyt työstäni todella laajan. Näiden tarjoamat avoimet palvelut ovat myös muodoiltaan ja sisällöiltään erilaisia kuin kuntien. Toki kuntien tarjoamissa avoimissa varhaiskasvatuspalveluissa on myös hieman eroja. Opinnäytetyössäni olen perehtynyt Seinäjoen kaupungissa järjestettäviin avoimiin varhaiskasvatuspalveluihin.

Tein yksin opinnäytetyöni, jossa oli mielestäni hyviä ja huonoja puolia. Oli päiviä, jolloin olisi kaivannut jonkun toisen ajatuksia ja ehdotuksia sekä sitä toista, jonka kanssa jakaa tällainen iso ja haastava työ. Positiivisina asioina pidin kuitenkin sitä, että sain itse päättää aikataulusta, työn tekemisestä ja sen sisällöstä. Työn tekeminen opetti valtavasti ja kasvatti. Opin ennen kaikkea aikatauluttamista ja asioiden organisoimista sekä pitkäjänteisyyttä. Lisäksi opin tutkimuksen kulkua ja tekemistä. Haastatteluiden tekemisestä opin todella paljon. Olin valmistautunut kaikkiin haastatteluihin hyvin etukäteen ja harjoitellut haastatteluiden tekemistä. Huomasin kuitenkin, että itse haastatteluiden tekeminen opetti asioita, mihin ei pysty valmistautumaan tai harjoittelemaan.

Yhtenä jatkotutkimusaiheena, voisi olla avoimissa varhaiskasvatuspalveluissa käyvien lasten kokemuksien ja ajatusten selvittäminen toiminnan mielekkyydestä ja hyödyllisyydestä. Tutkimuksessa voisi haastatella lapsia ja käyttää havainnointia myös hyödyksi.

LÄHTEET

- Alila, K. & Kronqvist, E-L. 2008. Varhaiskasvatus vuoteen 2020: Varhaiskasvatuk-
sen neuvottelukunnan loppuraportti. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö.
- Alila, K. & Portell, T. 2008. Leikkitoiminnasta avoimeen varhaiskasvatukseen:
avointen varhaiskasvatuspalvelujen nykytila ja kehittämistarpeet 2007. Helsinki:
Sosiaali- ja terveysministeriö. Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä
2008:14.
- Aula, M-K. & Nivala, E. 2011. Kuinka jokainen aikuinen voisi olla omalla paikalla
hyvä kasvattaja? Teoksessa: Nivala, E (toim.). Kymmenen kysymystä kasva-
tuksesta. [Verkojulkaisu]. Helsinki: Premediahelsinki Oy, 48. [Viitattu
25.3.2016]. Saatavana: [http://www.vanhempainliitto.fi/filebank/642-
10_kysymysta_kasvatuksesta_julkaisu_2011.pdf](http://www.vanhempainliitto.fi/filebank/642-10_kysymysta_kasvatuksesta_julkaisu_2011.pdf)
- Avoimet palvelut. Ei päiväystä. Seinäjoen kaupunki. [Verkkosivu]. Seinäjoki: Sei-
näjoen kaupunki. [Viitattu 4.2.2016]. Saatavana:
<https://www.seinajoki.fi/varhaiskasvatusjakoulutus/varhaiskasvatuspalvelut/avoimetpalvelut.html>
- Avoimet varhaiskasvatuspalvelut Seinäjoella. Ei päiväystä. Seinäjoen kaupunki.
[Verkojulkaisu]. Seinäjoki: Seinäjoen kaupunki. [Viitattu 4.2.2016]. Saatavana:
[https://www.seinajoki.fi/material/attachments/seinajokifi/paivahoitojakoulutus/va
rhaiskasvatus/hajptcQL5/Avoimet_varhaiskasvatuspalvelutesite.pdf](https://www.seinajoki.fi/material/attachments/seinajokifi/paivahoitojakoulutus/varhaiskasvatus/hajptcQL5/Avoimet_varhaiskasvatuspalvelutesite.pdf)
- Dowling, M. 2014. Young children`s personal, social and emotional development:
4th edition. SAGE: London.
- Eskola, J. & Vastamäki, J. 2015. Teemahaastattelu: Opit ja opetukset. Teoksessa:
Valli, R. (toim.) & Aaltola, J (toim.). Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1: Metodien va-
linta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalla tutkijalle. 4. uud. p. Jyväskylä:
PS-kustannus.
- Eskola, J. 2015. Laadullisen tutkimuksen juhannustaiat: Laadullisen aineiston ana-
lyysi vaihe vaiheelta. Teoksessa: Valli, R (toim.). & Aaltola, J (toim.). Ikkunoita
tutkimusmetodeihin 2: Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreetti-
siin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. 4. uud. p. Jyväskylä: PS-kustannus,
194-201.
- Findikaattori. 31.3.2016. Lasten kotihoidon tukea saaneet. [Verkkosivu]. [Viitattu
5.4.2016]. Saatavana: <http://www.findikaattori.fi/fi/111>
- Fräkkilä, N., Kahiluoto, T. & Kivistö, M. 2006. Lasten päivähoiton tilannekatsaus:
Syyskuu 2005. [Verkojulkaisu]. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö. [Viitattu
4.2.2016]. Saatavana:

<https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/112990/Selv200616.pdf?sequence=1>

- Helenius, A. & Korhonen, R. 2005. Leikin asema ja ohjaus lapsiryhmää muoovana tekijänä. Teoksessa: Parkkinen, T. & Keskinen, S (toim.). Lapsen sosiaalisen kehityksen moninaisuus. Turku: Turun ammattikorkeakoulu, 23-24.
- Helenius, A. & Lummelahti, L. 2013. Leikin käsikirja. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Helminen, J (toim.). 2006. Elämä koettelee, tuki kannattelee: Sosiaali- ja terveysalan työ monimuotoisissa perhesuhteissa. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Hirsijärvi, S. & Hurme, H. 2008. Tutkimushaastattelu: Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus.
- Hirsijärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15. uud. p. Hämeenlinna: Tammi.
- Huhtanen, K. 2005. Sosiaalinen vuorovaikutus perustuu onnistuneeseen kommunikointiin. Teoksessa: Parkkinen, T. & Keskinen, S (toim.). Lapsen sosiaalisen kehityksen moninaisuus. Turku: Turun ammattikorkeakoulu, 18-19.
- Hujala, E. & Turja, L (toim.). 2011. Varhaiskasvatuksen käsikirja. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Janhunen, K (toim.) & Oulasmaa, M (toim.). 2008. Äidin kielletyt tunteet. Väestöliitto.
- Jarasto, P. & Sinervo, N. 1997. Alle kouluikäisen lapsen maailma. Jyväskylä: Gummerus.
- Juusola, M. 2011. Vahvaksi rakastetut lapset. Keuruu: Otava.
- Järvinen, M., Laine, A. & Hellman-Suominen, K. 2009. Varhaiskasvatusta ammattitaidolla. Helsinki: Kirjapaja.
- Kananen, J. 2014. Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä: Miten kirjoitan kvalitatiivisen opinnäytetyön vaihe vaiheelta. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.
- Kanninen, K. & Sigfrids, A. 2012. Tunne minut!: Turva ja tunteet lapsen silmin. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Karvonen, P. 2002. Hyppää pois!: Lapsen motorikan arviointi ja kehittäminen. Helsinki: Tammi.

- Kaskela, M. & Kekkonen, M. 2008. Kasvatuskumppanuus kannattelee lasta – opas varhaiskasvatuksen kehittämiseen. Jyväskylä: Stakes.
- Keltikangas-Järvinen, L. 2012. Pienen lapsen sosiaalisuus. Helsinki: WSOY.
- Keskinen, S (toim.). 2015. Kelan lapsiperhe-etuustilasto. [Verkkajulkaisu]. Helsinki: Kansaneläkelaitos (KELA). [Viitattu 12.4.2016]. Saatavana: http://www.kela.fi/documents/10180/1630858/Kelan_lapsiperhe_etuustilasto_2014.pdf/a4486bb4-7f32-4baf-a255-d2739cd2e2dc?version=1.0
- Kinnunen, S. 2003. Anna mun olla lapsi. Helsinki: Kirjapaja.
- Kiviniemi, K. 2015. Laadullinen tutkimus prosessina. Teoksessa: Valli, R (toim.) & Aaltola, J (toim.). Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2: Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. 4. uud. p. Jyväskylä: PS-kustannus, 84-86.
- Koskela, A. & Pusa, K. 2014. Kuin toinen olohuone tai leikkihuone meille: Rovaniemen avoin päiväkotiperheiden tukena. [Verkkajulkaisu]. Lappi: Lapin yliopisto. Pro gradu. [Viitattu 23.2.2016]. Saatavana: <http://lauda.ulapland.fi/bitstream/handle/10024/59664/Koskela.Anu+&Pusa.Kaisa.pdf?sequence=2>
- Kotihoidon tuki. 30.12.2015. [Verkkosivu]. Helsinki: Kansaneläkelaitos (KELA). [Viitattu 12.4.2016]. Saatavana: <http://www.kela.fi/kotihoidontuki>
- Kronqvist, E-L. & Pulkkinen, M-L. 2007. Kehityspsykologia: Matkalla muutokseen. Helsinki: WSOY.
- Kuivakangas, J. 2002. Kuuluuko ääni, löytyykö keinot? Lähtökohtia lasten pahoinvoinnin tarkasteluun. Teoksessa: Rönkä, A. & Kinnunen, U (toim.). Perhe ja vanhemmuus: Suomalainen perhe-elämä ja sen tukeminen. Jyväskylä: PS-kustannus, 30.
- Kumpusalo, E. 1991. Sosiaalinen tuki, huolenpito ja terveys. Helsinki: Vapokustannus.
- Kurttila, T. 2011. Onko yhteisöllisen kasvatuksen paluu mahdollista?. Teoksessa: Nivala, E (toim.). Kymmenen kysymystä kasvatuksesta. [Verkkajulkaisu]. Helsinki: Premediahelsinki Oy, 40–44. [Viitattu 25.3.2016]. Saatavana: http://www.vanhempainliitto.fi/filebank/642-10_kysymysta_kasvatuksesta_julkaisu_2011.pdf
- L 1301/2014. Sosiaalihuoltolaki.
- L 19.1.1973/36. Varhaiskasvatustilaki.

- Lahtinen, K. 12.9.2013. Lapset ovat tärkein investointi tulevaisuuteen. [Verkkosivu]. YLE uutiset. [Viitattu 5.4.2016]. Saatavana: http://yle.fi/uutiset/lapset_ovat_tarkein_investointi_tulevaisuuteen/6827642
- Lanki, M. 2014. Avoin varhaiskasvatus työntekijöiden näkökulmasta. [Verkkojulkaisu]. Kymenlaakso: Kymenlaakson ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan korkeakoulututkinto, sosionomi. Opinnäytetyö. [Viitattu 23.2.2016]. Saatavana: <http://docplayer.fi/7896099-Minna-lanki-avoin-varhaiskasvatus-tyontekijoiden-nakokulmasta-opinnaytetyo-2014.html>
- Lapsiasiavaltuutetun vuosikirja 2011. 2011:8. Aikaa lapselle – arvoa kasvatukselle: Päättäjän käsikirja lasten ja nuorten tärkeistä asioista. [Verkkojulkaisu]. Helsinki: Lapsiasiavaltuutetun toimisto. [Viitattu 25.3.2016]. Saatavana: <http://lapsiasia.fi/wp-content/uploads/2014/12/Vuosikirja-2011.pdf>
- Malin, M-L (toim.). 2000. Verkostot ja vertaiset. Helsingin: Kuntoutuksen edistämisyhdistys Ry.
- Marjaana, P., Marttila, M. & Varsa, M (toim.). 2013. Pienten piirissä: Yhteisöllisyyden merkitys lasten hyvinvoinnille. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Miller, S. 2010. Supporting Parents: Improving Outcomes for Children, Families and Communities. Maidenhead: McGraw-Hill Education.
- Määttä, P. & Rantala, A. 2010. Tavallisen erityinen lapsi: Yhdessä tekemisen toimintamalleja. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Nieminen, M. 15.12.2015. Eduskunta hyväksyi lasten päivähoito-oikeuden rajoituksen – kunnat saavat itse päättää lasten oikeudesta hoitoon. [Verkkosivu]. Helsinki: Helsingin sanomat. [Viitattu 25.3.2016]. Saatavana: <http://www.hs.fi/politiikka/a1450150791454>
- Nurmi, J., Ahonen, T., Lyytinen, H., Lyytinen, P., Pulkkinen, L. & Ruoppila, I. 2014. Ihmisen psykologinen kehitys. 5. uud. p. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Nurmiranta, H., Leppämäki, P. & Horppu, S. 2011. Kehityspsykologiaa lapsuudesta vanhuuteen. Helsinki: Kirjapaja.
- Ojanen, T., Ritmala, M., Siven, T., Vihunen, R. & Vilen, M. 2013. Lapsen aika. Helsinki: SanomaPro.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö. Ei päiväystä. Varhaiskasvatus. [Verkkosivu]. [Viitattu 13.4.2016]. Saatavana: <http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/varhaiskasvatus/?lang=fi>
- Opetushallitus. 22.12.2015. Kuukauden tilasto: Varhaiskasvatus. [Verkkosivusto]. [Viitattu 5.4.2016]. Saatavana:

http://www.oph.fi/ajankohtaista/verkkouutiset/101/0/kuukauden_tilasto_varhaiskasvatus

Perälä, M-L., Salonen, M., Halme, N. & Nykänen, S. 2011. Miten lasten ja perheiden palvelut vastaavat tarpeita? Vanhempien näkökulma. [Verkkojulkaisu]. Helsinki: Terveysten ja hyvinvoinnin laitos. [Viitattu 12.4.2016]. Saatavana: <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/80090/27f8cf8eb-8fa8-402a-b3a0-e26dd8a7ba6d.pdf?sequence=1>

Playgroups. Ei päiväystä. [Verkkosivu]. Playgroup Movement. [Viitattu 13.4.2016]. Saatavana: http://www.playgroupmovement.org.uk/index.php?option=com_content&view=article&id=3&Itemid=7

Pohjoisaho, E. 2011. Vanhemmille omaa aikaa ja lapsille sosiaalisia kontakteja: Vanhempien ja ohjaajien ajatuksia Maijalan kerhon toiminnasta. [Verkkojulkaisu]. Seinäjoki: Seinäjoen ammattikorkeakoulu. Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus, sosiaalialan koulutusohjelma. Opinnäytetyö. [Viitattu 23.2.2016]. Saatavana: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/28759/Pohjoisaho_Elina.pdf?sequence=1

Pulkkinen, L. Mukavaa yhdessä: Sosiaalinen alkupääoma ja lapsen sosiaalinen kehitys. 2002. Jyväskylä: PS-kustannus.

Puusa, A. & Juuti, P. 2011. Menetelmäviidakon raivaajat: Perusteita laadullisen tutkimuslähestymistavan valintaan. Helsinki: JTO.

Rantala, I. 2015. Laadullisen aineiston analyysi tietokoneella. Teoksessa: Valli, R (toim.) & Aaltola, J (toim.). Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2: Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. 4. uud. p. Jyväskylä: PS-kustannus, 110.

Repo, L. 2015. Pienet lapset ja kiusaamisen ehkäisy. 2. uud. p. Jyväskylä: PS-kustannus.

Rusanen, E. 2011. Hoiva, kiintymys ja lapsen kehitys. Porvoo: FinnLectura.

Rönkä, A. & Kinnunen, U (toim.). Perhe ja vanhemmuus: Suomalainen perhe-elämä ja sen tukeminen. Jyväskylä: PS-kustannus.

Salmivalli, C. 2005. Kaverien kanssa: Vertaissuhteet ja sosiaalinen kehitys. Keuruu: PS-kustannus.

Sinkkonen, J. 2008. Mitä lapsi tarvitsee hyvään kasvuun. Helsinki:WSOY.

Sosiaali- ja terveysministeriö. 2002. Valtioneuvoston periaatepäätös: Varhaiskasvatuksen valtakunnallisista linjauksista. [Verkkojulkaisu]. Helsinki: Sosiaali- ja

terveysministeriö. [Viitattu 4.2.2016]. Saatavana:
<https://julkari.fi/bitstream/handle/10024/113591/kasvatus.pdf?sequence=1>

Säkkinen, S. & Kuoppala, T. 23.3.2016. Lasten päivähoito 2014. [Verkkajulkaisu]. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos THL. [Viitattu 5.4.2016]. Saatavana:
http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/129632/Tr28_15.pdf?sequence=5

The origins of the Playgroup Movement. Ei päiväystä. [Verkkosivu]. Playgroup Movement. [Viitattu 13.4.2016]. Saatavana:
http://www.playgroupmovement.org.uk/index.php?option=com_content&view=article&id=2&Itemid=2

Tilasto- ja indikaattoripankki Sotkanet.fi. Ei päiväystä. Leikkitoiminnan piirissä keskimäärin toimintapäivänä olleet lapset, kunnan kustantamat palvelut. [Verkkajulkaisu]. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL). [Viitattu 12.4.2016]. Saatavana:
<https://www.sotkanet.fi/sotkanet/fi/taulukko/?indicator=sy4pBQA=&region=s07MBAA=&year=sy4rszbS0zUEAA==&gender=t&abs=f&color=f>

Törrönen, M. 2012. Onni on joka päivä: Lapsiperheen arki ja hyvinvointi. Helsinki: Gaudeamus.

Varhaiskasvatuksen liikunnan suosituksia. 2005. Sosiaali- ja terveysministeriön oppaita 2005:17. Helsinki: Yliopistopaino Oy.

Varhaiskasvatus. Ei päiväystä. [Verkkosivu]. Helsinki: Opetushallitus. [Viitattu 4.2.2016]. Saatavana: http://www.oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot/varhaiskasvatus

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. 2005. Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus. [Verkkajulkaisu]. Saarijärvi: Gummerus kirjapaino Oy. Saatavana:
http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/77129/Varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet.pdf?sequence=1

Vilka, H. 2015. Tutki ja kehitä. 4. uud. p. Jyväskylä: PS-Kustannus.

Välimäki, A-L. 1999. Lasten hoitopuu: Lasten päivähoitojärjestelmä Suomessa 1800- ja 1900-luvuilla. Helsinki: Suomen kuntaliitto.

LIITTEET

Liite 1. Teemahaastattelurunko

Liite 2. Tutkimuslupa

LIITE 1 Teemahaastattelurunko**TEEMA 1. TAUSTATIEDOT:**

- Koulutustausta
- Työkokemus varhaiskasvatuksessa
- Mitä pidät työssäsi tärkeänä?

TEEMA 2. TOIMINTA:

- Kertoisitko/kertoisitteko toiminnastanne.
- Millaisia ja minkä kokoisia ryhmiä teillä on?
- Miten toiminnan sisältö muodostuu?
- Millaisena näet toiminnan merkityksen? yleisesti, osana varhaiskasvatuspalveluita..

TEEMA 3. LAPSI JA TOIMINTA:

- Mitä toiminta antaa lapselle?
- Miten lapsen kasvua, kehitys ja oppimista tuetaan toiminnalla?
- Oletko huomannut lapsissa muutoksia heidän leikkitoiminnassa käymisen jälkeen? Jos olet niin millaisia muutoksia?

TEEMA 4. PERHEET:

- Minkälaisille perheille avoimet varhaiskasvatuspalvelut sopivat?
- Millaiset perheet käyttävät palveluitanne?

TEEMA 5. YHTEISTYÖ:

- Miten yhteistyö vanhempien kanssa toteutuu?
- Miten avoin leikkitoiminta tukee vanhemmuutta?

TEEMA 6. HUOLENAIHEET:

- Millaiselta näyttää alle kouluikäisen lapsen elämä?
- Millaisia hankalia/haastavia tilanteita olet kohdannut työssäsi? esim. järjestelmän hankaluudet, vanhemmista johtuvat hankaluudet

TEEMA 7. TULEVAISUUS:

- Miten kehittäisit avoimia varhaiskasvatuspalveluita?
- Miltä avoimien varhaiskasvatuspalveluiden tulevaisuus näyttää?

Liite 2 Tutkimuslupa

SEINÄJOKI

PÄÄTÖS / varhaiskasvatusjohtaja

Päivämäärä 15.01.2016 Pykälä 14/2016

Asia	<p>Tutkimuslupa / Isoherranen Heini</p> <p>Heini Isoherranen opiskelee Seinäjoen ammattikorkeakoulussa ja anoo tutkimuslupaa opinnäytetyötään varten. Tutkimuksen nimi: Avoimien varhaiskasvatuspalveluiden merkitys lasten elämään työntekijöiden näkökulmasta</p> <p>Tarkoituksena on selvittää avoimen leikkitoiminnan kasvattajien näkemyksiä toiminnan merkityksestä. Tutkimuksen aineisto kerätään haastattelemalla 4-6 avoimien varhaiskasvatuspalveluiden työntekijää parihaastatteluna tai yksilöllisesti. Tutkimukseen mukaan ovat lupautuneet [REDACTED] lisäksi tutkija toivoo saavansa mukaan vielä yhden yksikön lisää.</p> <p>Opinnäytetyön arvioitu valmistumisaika on kevät 2016.</p>		
Päätös	<p>Päätän myöntää tutkimusluvan edellyttäen, että:</p> <ul style="list-style-type: none"> - tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista - tutkimuksessa saatujen tietojen osalta noudatetaan salassapitovelvollisuutta - tutkimuksessa yksittäiset henkilöt eivät saa olla tunnistettavissa - yksi kappale valmiista tutkimuksesta luovutetaan maksutta varhaiskasvatukselle - tutkija antaa luvan julkaista tutkimuksensa sähköisessä muodossa Seinäjoen kaupungin kotisivuilla - tutkija sitoutuu esittelemään tutkimuksensa 		
Allekirjoitus	<p>Aija-Marita Näsänen, varhaiskasvatusjohtaja, p. 06 416 2151, aija-marita.nasanen@seinajoki.fi</p>		
Oikaisu-vaatimusohje	<p>Päätökseen tyytymätön voi tehdä kirjallisen oikaisuvaatimuksen osoitteella: Varhaiskasvatus- ja koulutuslautakunta, Kirkkokatu 6, PL 215, 60101 Seinäjoki, neljäntoista (14) päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Oikaisuvaatimuksesta on käytävä ilmi vaatimus perusteluineen ja se on tekijän allekirjoitettava.</p>		
Julkisesti nähtävänä	<p>Varhaiskasvatustoimisto 18.1.2016</p>		
Tiedoksianto	<p>Kenelle Heini Isoherranen, aluejohtajat, Maija Harjunpää</p>	<p>Päivämäärä 15.1.2016</p>	
	<p>Miten</p> <p>[ ] Lähetetty postitse saantitodistusta vastaan [ ] Lähetetty postitse tavallisena kirjeenä [ ] Lähetetty sisäisessä postissa</p> <p>[ ] Luovutettu</p> <p style="text-align: right;">Vastaanottajan allekirjoitus</p> <p>[x] Lähetetty sähköpostissa</p> <p>Tarja Siik, toimistos sihteeri</p>		

